

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про територіальну оборону України

Цей Закон відповідно до Конституції України визначає мету, завдання, засади побудови та організації підготовки та ведення територіальної оборони України, повноваження суб'єктів територіальної оборони України, інших складових сил безпеки і оборони держави у сфері територіальної оборони України, а також участь у територіальній обороні України громадян та акредитованих громадських об'єднань.

РОЗДІЛ І. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Визначення основних термінів

У цьому Законі терміни вживаються у такому значенні:

Акредитоване громадське об'єднання – громадське об'єднання, яке створене та здійснює свою діяльність відповідно до Закону України “Про громадські об'єднання” та отримало право на участь в заходах з підготовки та ведення територіальної оборони України, шляхом проходження спеціальної процедури визначеної Головним цивільно-військовим органом територіальної оборони.

Бойові (кінетичні) дії – виконання бойових завдань, задач у визначеному районі впродовж певного часу;

Бойові (кінетичні) частини (підрозділ) сил територіальної оборони України – частини (підрозділи) призначені для виконання бойових (кінетичних) дій, завдань, задач;

Війська територіальної оборони України – це військове формування, на яке покладається виконання завдань територіальної оборони України в мирний час та в особливий період, під час ведення воєнного стану (за виключенням зон (районів) ведення бойових дій з відсічі збройної агресії,

згідно планувальних документів) та діють відповідно до цього Закону та інших нормативно-правових актів;

Головний цивільно-військовий орган територіальної оборони України – головний орган у системі територіальної оборони України, який формує та реалізує державну політику з питань територіальної оборони України, призначений для побудови, впорядкування та управління територіальною обороною України в межах наданих повноважень в мирний час та в особливий період та на час введення воєнного стану, має право оперативного управління та входить до системи Міністерства оборони України;

Загін територіальної оборони та безпеки територіальної громади – окремий підрозділ Військ територіальної оборони України, сформований на добровільній основі з жителів відповідної територіальної громади та підпорядкований командирі військової частини (підрозділу) територіальної оборони України за територіальним принципом, який здійснює свою діяльність відповідно до цього Закону та Положення про Загони територіальної оборони та безпеки територіальної громади, з метою підготовки та виконання завдань територіальної оборони України в межах територіальної громади;

Зона територіальної оборони – частина території України, яка включена до відповідної військово-сухопутної зони (району) та межі якої збігаються з адміністративними межами адміністративно-територіальної одиниці регіонального рівня Автономної Республіки Крим, області, міст Києва та Севастополя;

Керівник зони територіальної оборони – Голова Ради Міністрів Автономної Республіки Крим, Голова обласної державної адміністрації, Київської та Севастопольської міської державної адміністрації (керівник відповідної військово-цивільної або військової адміністрації у разі її утворення);

Керівник району територіальної оборони – Голова районної державної адміністрації (керівник районної військово-цивільної або військової адміністрація у разі її утворення);

Керівник штабу зони територіальної оборони України – заступник Голови Ради Міністрів Автономної Республіки Крим, заступник Голови обласної державної адміністрації, міст Києва та Севастополя відповідно визначених повноважень;

Керівник штабу району територіальної оборони України – заступник Голови районної державної адміністрації Автономної Республіки Крим, області, міст Києва та Севастополя відповідно визначених повноважень;

Небойові (некінетичні) дії – ведення та виконання завдань, задач, які пов'язані з інформаційним, кібернетичним, психологічним впливом, тощо, які не передбачають безпосередню участь у бойових діях (кінетичних діях);

Небойові (некінетичні) підрозділи сил територіальної оборони України – підрозділи створені для небойових (некінетичних) дій, завдань, задач;

Правовий режим адміністративного обмеження – комплекс заходів, який здійснюється на певній території (об'єкті) державними органами та центральними органами виконавчої влади в інтересах виконання завдань територіальної оборони України з метою захисту інтересів держави та життєво важливих інтересів суспільства, попередження або мінімізації наслідків диверсійних та терористичних актів, що загрожують життєдіяльності населення, антиконституційних дій, порушень громадського порядку і масових заворушень;

Протокол дій суб'єктів територіальної оборони – документ, який встановлює перелік взаємопов'язаних дій суб'єктів територіальної оборони задіяних під час здійснення заходів та ведення територіальної оборони України;

Район територіальної оборони – частина території України, яка включена до відповідної зони територіальної оборони України та межі якої збігаються з адміністративними межами району у складі Автономної Республіки Крим, області, міст Києва та Севастополя;

Сили територіальної оборони України – органи управління, частини (підрозділи) Військ територіальної оборони України, підрозділи та співробітники розвідувальних органів, правоохоронних органів, державних органів спеціального призначення з правоохоронними функціями, Національної поліції України, Національної гвардії України та Державної прикордонної служби України, а також акредитовані громадські об'єднання, які виконують завдання в інтересах територіальної оборони України та залучаються для виконання завдань територіальної оборони України в мирний час та в особливий період та під час ведення воєнного стану;

Структура територіальної оборони України – сукупність узгоджених, спланованих дій суб'єктів територіальної оборони України, що здійснюється в мирний час та в особливий період та під час ведення воєнного стану на всій території України або в окремих її регіонах, зонах (районах), за виключенням зон (районів) ведення бойових дій з відсічі збройної агресії;

Служба у територіальній обороні України – військова служба у Військах (управліннях, службах, військових частинах, підрозділах) територіальної оборони України та проходження служби у територіальному резерві;

Суб'єкти територіальної оборони України – Президент України – Верховний Головнокомандувач Збройних Сил України, Рада національної безпеки і оборони України, Вищий колегіальний стратегічний орган воєнного керівництва обороною (в особливий період), Кабінет Міністрів України, Міністерство оборони України, Головний цивільно-військовий орган територіальної оборони України, інші центральні органи виконавчої влади відповідно до компетенції, державні органи, Збройні Сили України, Війська територіальної оборони України, Міністерство освіти і науки України, Служба безпеки України, Національна поліція України, Національна гвардія України, Державна прикордонна служба України, Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації України, Управління державної охорони України, Державна спеціальна служба транспорту, Державна служба з надзвичайних ситуацій України, Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, районні, Київська та Севастопольська міські державні адміністрації (відповідна військово-цивільна або військова адміністрація у разі її утворення), місцеві органи самоврядування, Керівник зони (району) територіальної оборони України, Штаб зони (району) територіальної оборони України, Загони територіальної оборони та безпеки територіальних громад, а також акредитовані громадські об'єднання;

Територіальна оборона України є невід'ємною складовою оборони держави і полягає у скоординованій діяльності суб'єктів територіальної оборони України, в сукупності загальнодержавних, воєнних та спеціальних заходів в мирний час та в особливий період, спрямованої на забезпечення захисту її суверенітету, територіальної цілісності і недоторканності, поза зонами/районами ведення бойових дій;

Територіальний резерв – резервісти та військовозобов'язані, призначені для комплектування та доукомплектування управлінь, служб, військових частинах, підрозділів Військ територіальної оборони України;

Територія України, яка тимчасово не контролюється Україною – частина території України, яка в ході збройної агресії проти України тимчасово захоплена агресором (противником) та/або визнана Верховною Радою України тимчасово окупованою територією України;

Управління територіальною обороною України – це діяльність, спрямована на організацію виконання, у межах повноважень, визначених законодавством заходів щодо підготовки та ведення територіальної оборони України силами територіальної оборони України, спеціальними службами, місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування, а також на організацію забезпечення міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади територіальної оборони в межах визначених повноважень;

Штаб зони територіальної оборони – це постійно діючий цивільно-військовий орган з організації, координації та управління територіальною обороною України на території адміністративно-територіальної одиниці регіонального рівня, Автономної Республіки Крим, області, міст Києва та Севастополя, (відповідної військово-цивільної або військової адміністрації у разі її утворення) на правах департаменту, який підпорядкований керівнику зони територіальної оборони та укомплектований переважно з осіб, що проходили військову службу в органах військового управління (органах управління);

Штаб району територіальної оборони України – це постійно діючий цивільно-військовий орган з організації, координації та управління територіальною обороною України на території адміністративно-територіальної одиниці регіонального рівня, району Автономної Республіки Крим, області, міст Києва та Севастополя на правах відділу, який підпорядкований керівнику району територіальної оборони України та укомплектований переважно з осіб, що проходили військову службу на посадах офіцерського складу.

Інші терміни вживаються у значеннях, наведених у законах України “Про національну безпеку України”, “Про оборону України”, “Про правовий режим воєнного стану”, “Про державний кордон України” та інших законодавчих актах України.

Стаття 2. Мета територіальної оборони України

1. Метою територіальної оборони України є забезпечення безпечного функціонування на її території (поза зонами (районами) ведення бойових дій з

відсічі збройної агресії та її стримання) органів державної влади, місцевого самоврядування, військового управління, захисту державного кордону, важливих об'єктів, комунікацій, протидії розвідувальній, підривній, диверсійній, терористичній та іншій протиправній діяльності спеціальних служб агресора та антидержавних незаконно утворених збройних формувань, що становить загрозу життєдіяльності населення України для надання безпеці і обороні держави масового, всенародного характеру та готовності населення до оборони території України.

Стаття 3. Правові засади територіальної оборони України

1. Правовими засадами формування, організації функціонування та управління територіальною обороною України є Конституція України, цей та інші закони України, що регулюють відносини у сфері національної, воєнної і державної безпеки України, міжнародні договори, ратифіковані Верховною Радою України, а також видані на виконання Конституції та законів України інші нормативно-правові акти.

Стаття 4. Принципи територіальної оборони України

1. Принципи територіальної оборони України складаються з принципів побудови і принципів організації функціонування системи територіальної оборони України.

2. Принципи побудови системи територіальної оборони:

Побудова системи територіальної оборони України ґрунтується на принципах територіальності, масовості залучення населення до оборони, мінімізації часу готовності до виконання завдань за призначенням, ініціативності та добровільності, є важливою складовою системи безпеки і оборони України у протидії зовнішнім і внутрішнім загрозам національній безпеці в мирний час та в особливий період.

Формування мобілізаційного, кадрового та територіального резерву для управління, сил територіальної оборони України повинно здійснюватися суб'єктами територіальної оборони України.

3. Принципи функціонування системи територіальної оборони України: централізоване багаторівневе керівництво та управління заходами, силами територіальної оборони України;

взаємодія та координація згідно розподілу повноважень між суб'єктами територіальної оборони України;

управління, підготовка та введення територіальної оборони України за адміністративно-територіальним устроєм;

автономність дій сил територіальної оборони України у визначених адміністративно-територіальних кордонах зон (районів) територіальної оборони відповідальності суб'єктів територіальної оборони України;

плануванні, передбачення загроз, плануванні ресурсів та сил територіальної оборони для унеможливлення або мінімізація наслідків можливих загроз;

розгортання або застосування сил територіальної оборони України після підтвердження інформації про виникнення загроз відповідно до Протоколів дій суб'єктів територіальної оборони (Протокол);

застосування сил територіальної оборони України, що визначені для виконання завдань територіальної оборони у межах зон (районів) територіальної оборони відповідальності.

Стаття 5. Основи системи територіальної оборони України

1. Система територіальної оборони України базується на готовності та здатності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, центральних органів виконавчої влади, складових сил безпеки і сил оборони, акредитованих громадських об'єднань реалізувати завдання, які здійснюються у межах зон (районів) територіальної оборони України в мирний час та особливий період на всій території України або в окремих її місцевостях відповідно до вимог цього Закону.

2. Система територіальної оборони України має військову та цивільну складові.

Військова складова територіальної оборони України включає управління, частини (підрозділи) Військ територіальної оборони України, сили безпеки і оборони, які виконують завдання в інтересах територіальної оборони України та залучаються до заходів підготовки, організації, ведення та управління територіальною обороною України.

Цивільна складова включає центральні органи державної влади, центральні та місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, а також акредитовані громадські об'єднання та окремих громадян України, які у добровільному порядку беруть участь у заходах з підготовки та ведення територіальної оборони України, а також у заходах щодо підготовки населення до оборони держави.

3. Для виконання завдань територіальної оборони України, на постійній основі утворюються:

в суб'єктах територіальної оборони України, центральних органах виконавчої влади та інших державних органах – відповідні структурні підрозділи (департаменти, управління, служби, відділи, сектори тощо за рішенням керівництва відповідного суб'єкта територіальної оборони України) територіальної оборони України;

у Раді Міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київській та Севастопольській міських державних адміністраціях (відповідних військово-цивільних або військових адміністраціях у разі їх утворення) – штаби зон територіальної оборони;

в районних державних адміністраціях (районних військово-цивільних або військових адміністраціях у разі їх утворення), адміністративно-територіальних одиницях – штаби районів територіальної оборони України.

4. Порядок організації та виконання завдань територіальної оборони України, взаємодія та забезпечення сил і засобів, які залучаються до заходів підготовки та виконання завдань територіальної оборони України визначаються в Доктрині з територіальної оборони України, яка затверджується Президентом України.

Стаття 6. Завдання територіальної оборони України

1. Завданнями територіальної оборони України в межах визначених повноважень є:

охорона та захист державного кордону;
забезпечення умов безпеки та сталого функціонування органів державної влади, органів місцевого самоврядування, органів військового управління;
забезпечення умов для стратегічного (оперативного, тактичного) розгортання військ (сил) або їх перегрупування;
охорона і оборона об'єктів та комунікацій;

захист критичної інфраструктури;
боротьба з диверсійно-розвідувальними силами, іншими озброєними формуваннями агресора та не передбаченими законами України воєнізованими або збройними формуваннями;
виконання заходів захисту населення і територій України;
забезпечення правового режиму адміністративного обмеження;
моніторинг обстановки, що впливає на стан та результати ведення територіальної оборони;
інформаційна протидія та пропаганда;
участь у підготовці населення України до оборони держави;
участь у заходах національно-патріотичного виховання громадян, громадського сприяння національній безпеці і обороні;
участь у підтриманні правового режиму воєнного стану на всій території України або в окремих її місцевостях у разі оголошення такого режиму;
ізоляція зон ведення операцій (бойових дій);
участь у фільтраційних заходах деокупованих територіях України;
участь у заходах (стримання) опору на тимчасово окупованих територіях України.

Стаття 7. Керівництво та управління територіальною обороною України

1. Загальне керівництво територіальною обороною України здійснює Президент України – Верховний Головнокомандувач Збройних Сил України.

2. Кабінет Міністрів України здійснює контроль за: організацією функціонування; керівництвом та управлінням системи територіальної оборони України на всій території України, через Міністра оборони України у межах наданих повноважень.

3. Керівництво та управління територіальною обороною України:

по всій території України у мирний час та в особливий період здійснює Міністр оборони України, який реалізує повноваження у сфері територіальної оборони України через Головний цивільно-військовий орган територіальної оборони України у межах повноважень із залученням органів державної влади та органів місцевого самоврядування, правоохоронних органів, державних органів спеціального призначення з правоохоронними функціями, Збройних сил України, Військ територіальної оборони України, Національної гвардії України, Державної прикордонної служби України, Служби безпеки України, Державної спеціальної служби транспорту, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, інших правоохоронних органів та військових формувань, утворених відповідно до законів України, а також Ради

міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, обласних військово-цивільних адміністрацій у випадку їх утворення;

на території Автономної Республіки Крим, областей, у містах Києві та Севастополі – Голова Ради Міністрів Автономної Республіки Крим, Голови обласних державних адміністрацій, Київської та Севастопольської міської державної адміністрації (керівники відповідної військово-цивільної або військової адміністрації у разі її утворення) через штаби зон територіальної оборони України;

у межах території районів в Автономній Республіці Крим, областей, у містах Києві та Севастополі – Голови районних державних адміністрацій (керівники районних військово-цивільних або військових адміністрацій у разі її утворення) через штаб району територіальної оборони України.

4. Керівництво, управління та контроль за діяльністю Військ територіальної оборони України здійснює Міністр оборони України через Командувача Військ територіальної оборони України.

5. Керівництво Військами територіальної оборони України під час застосування або розгортання в особливий період та під час введення воєнного стану здійснює Головнокомандувач Збройних сил України.

6. 5. Захист інформації з обмеженим доступом про сили, засоби, заходи територіальної оборони України організуються відповідно до вимог Закону України “Про державну таємницю” та інших нормативно-правових актів.

Стаття 8. Головний цивільно-військовий орган територіальної оборони України

1. Головний цивільно-військовий орган територіальної оборони України входить до структури Міністерства оборони України і формує та реалізує державну політику з питань територіальної оборони України в межах наданих повноважень в мирний час та в особливий період.

2. Головний цивільно-військовий орган територіальної оборони України здійснює адміністративне керівництво, управління структурою територіальної оборони України, формує принципи розбудови та напрями розвитку системи територіальної оборони України, організовує взаємодію, координацію діяльності суб’єктів територіальної оборони України.

Діяльність Головного цивільно-військового органу територіальної оборони України спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра оборони України.

3. Керівника Головного цивільно-військового органу територіальної оборони України призначає та звільняє Міністр оборони України в порядку, визначеним цим Законом.

Керівником Головного цивільно-військового органу територіальної оборони України може бути громадянин України, який призначається на посаду строком на 5 років.

Керівник Головного цивільно-військового органу територіальної оборони України звільняється з посади в разі:

подання письмової заяви про припинення повноважень за власним бажанням;

призначення чи обрання на іншу посаду за його згодою;

досягнення шістдесяти п'яти років;

неможливості виконувати свої повноваження за станом здоров'я відповідно до висновку військово-лікарської експертизи, що створюється за рішенням спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я;

набрання законної сили рішенням суду про визнання його недієздатним або обмеження його цивільної дієздатності, визнання його безвісно відсутнім чи оголошення його померлим;

набрання законної сили обвинувальним вироком суду стосовно нього;

припинення його громадянства України або виїзду на постійне місце проживання за межі України;

невідповідності обмеженням щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності, передбаченими Законом України "Про запобігання корупції", встановленим рішенням суду, що набрало законної сили;

набуття громадянства іншої держави;

наявності висновку комісії Кабінету Міністрів України з проведення незалежної оцінки (аудиту) діяльності Головного цивільно-військового органу територіальної оборони України про неефективність діяльності Головного цивільно-військового органу територіальної оборони України та неналежне виконання обов'язків його Керівником.

4. Структуру та організаційно-штатну (Структуру та організацію, штатний розпис) побудову Головного цивільно-військового органу територіальної оборони України затверджує Міністр оборони України.

Головний цивільно-військовий орган територіальної оборони України є юридичною особою, який діє на принципах повної господарської самостійності, має печатку із зображенням Державного Герба України та власним найменуванням, інші печатки та штампи, знак для товарів і послуг, логотип, власні бланки, рахунки в органах, що здійснюють казначейське обслуговування бюджетних коштів, та відповідних банківських установах, є розпорядником коштів, що виділяються для його функціонування.

5. Головний цивільно-військовий орган територіальної оборони України є уповноваженим суб'єктом господарювання з управління об'єктами державної власності, майна, яке передано в установленому порядку Головному цивільно-військовому органу територіальної оборони України та майном, яке побудоване або придбане за рахунок коштів передбачених на фінансування територіальної оборони України.

6. Головний цивільно-військовий орган територіальної оборони України комплектується військовослужбовцями, державними службовцями, патронатною службою та працівниками з якими укладено трудовий договір.

7. Головний цивільно-військовий орган територіальної оборони України має право в установленому порядку:

залучати суб'єктів територіальної оборони України (за погодженням з їх керівниками) до розгляду питань, що належать до його компетенції;

у межах повноважень одержувати від Міністерства оборони України, інших суб'єктів територіальної оборони України документи і матеріали, необхідні для реалізації покладених на нього завдань;

подавати на розгляд Міністерства оборони України проекти нормативно-правових актів з питань діяльності Військ територіальної оборони України та з питань територіальної оборони України;

скликати наради за участю представників суб'єктів територіальної оборони України з питань, що належать до його компетенції;

інші права, які визначені Положенням про Головний цивільно-військовий орган територіальної оборони України.

8. Головний цивільно-військовий орган територіальної оборони України реалізує свої повноваження на підставі цього Закону та Положення про Головний цивільно-військовий орган територіальної оборони України, яке

затверджується Президентом України – Верховним Головнокомандувачем Збройних Сил України, а також інших нормативно-правових актів України.

РОЗДІЛ II. ПОВНОВАЖЕННЯ СУБ'ЄКТІВ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ОБОРОНИ УКРАЇНИ

Стаття 9. Президент України – Верховний Головнокомандувач Збройних Сил України

Президент України – Верховний Головнокомандувач Збройних Сил України:

здійснює загальне керівництво територіальною обороною держави;
призначає та звільняє за поданням Міністра оборони України - Командувача Військ територіальної оборони України;

затверджує та вводить в дію Зведений план виконання заходів з підготовки та ведення територіальної оборони України, які містять мету, завдання, вид, обсяги, порядок і строки виконання заходів з підготовки та ведення територіальної оборони України;

видає укази, накази, розпорядження та директиви з територіальної оборони України;

затверджує Доктрину з територіальної оборони України;

затверджує такі підзаконні нормативно-правові акти: Положення про територіальну військову службу; Положення про основи діяльності і взаємодії суб'єктів територіальної оборони України; Положення про Головний цивільно-військовий орган територіальної оборони України; Положення про Війська територіальної оборони України.

Стаття 10. Рада національної безпеки і оборони України

Рада національної безпеки і оборони України:

організовує безперервний контроль за станом та тенденціями розвитку територіальної оборони України, а також обстановкою і чинниками, що впливають на прийняття керівництвом держави управлінських рішень щодо її розгортання та застосування;

подає на розгляд Президентові України пропозиції про утворення Вищого колегіального стратегічного органу воєнного управління обороною, її персонального складу та граничної чисельності;

готує відповідні пропозиції (рішення) Президентові України щодо матеріального, фінансового, кадрового, організаційного та іншого

забезпечення виконання заходів з підготовки та функціонування (виконання завдань) територіальної оборони України;

координує та контролює діяльність органів виконавчої влади щодо виконання ними заходів підготовки з підготовки підконтрольних галузей до виконання завдань територіальної оборони України.

Стаття 11. Вищий колегіальний стратегічний орган воєнного керівництва обороною

Вищий колегіальний стратегічний орган воєнного керівництва обороною в особливий період:

здійснює стратегічне керівництво силами і заходами територіальної оборони України під час підготовки, розгортання і ведення територіальної оборони України;

подає на розгляд Президентіві України – Верховному Головнокомандувачу Збройних Сил України пропозиції щодо організації взаємодії суб'єктів територіальної оборони під час підготовки і ведення територіальної оборони України;

контролює стан організації функціонування територіальної оборони України;

доводить до органів виконавчої влади, Збройних Сил України, суб'єктів територіальної оборони України, інших військових формувань та правоохоронних органів директиви Верховного Головнокомандувача Збройних Сил України з питань територіальної оборони України, контролює заходи щодо їх реалізації.

Стаття 12. Кабінет Міністрів України

Кабінет Міністрів України:

здійснює контроль за організацією функціонування, керівництвом та управлінням структури територіальної оборони України на всій території України через Міністра оборони України;

забезпечує виконання законів України, інших нормативно-правових актів з питань територіальної оборони України та підготовки населення до оборони держави;

спрямовує і координує роботу міністерств, відомств, центральних та місцевих органів державної влади та місцевого самоврядування з питань підготовки та забезпечення підконтрольних галузей до територіальної оборони України;

затверджує перелік важливих державних об'єктів, спеціальних вантажів, які підлягають охороні та обороні в особливий період, порядок їх дообладнання та передачі під охорону;

затверджує критерії визначення об'єктів критичної інфраструктури, що забезпечують життєдіяльність населення, а також порядок і особливості щодо їх функціонування в мирний час та в особливий період;

затверджує: Положення про організацію та порядок проведення заходів щодо підготовки населення до оборони держави; Типове положення про штаб зони (району) територіальної оборони;

визначає порядок фінансового, матеріально-технічного, кадрового й іншого забезпечення територіальної оборони України, а також підготовки населення до оборони держави;

забезпечує постачання силам територіальної оборони України передбаченої техніки, зброї, боєприпасів, спеціальних засобів, інших ресурсів, майна, а також надання послуг щодо їх фінансування в обсягах, необхідних для виконання покладених у межах територіальної оборони України завдань;

розробляє і організовує виконання у взаємодії з суб'єктами територіальної оборони державних програм розвитку територіальної оборони України, сил територіальної оборони України в порядку, визначеному чинним законодавством України. У межах своєї компетенції здійснює контроль за виконанням цих програм;

встановлює порядок передачі в управління або на баланс сил територіальної оборони України об'єктів державної власності, житлового фонду, засобів зв'язку, комунікацій, об'єктів інфраструктури, необхідних для виконання покладених на них завдань як на платній, так і на безоплатній основі;

забезпечує реалізацію права на соціальний і правовий захист особового складу сил територіальної оборони України, членів їхніх сімей, а також сімей військовослужбовців, резервістів територіального резерву, державних службовців та працівників Військ територіальної оборони України, які померли або загинули під час проходження служби;

здійснює контроль за економічною та господарською діяльністю Головного цивільно-військового органу територіальної оборони України, Військ територіальної оборони України;

визначає порядок фінансування Військ територіальної оборони України, сил територіальної оборони України за рахунок благодійних пожертв фізичних та юридичних осіб, у тому числі для забезпечення мобілізаційної готовності, готовності Військ територіальної оборони України до виконання завдань за призначенням;

визначає кількісний склад та повноваження комісії з проведення незалежної оцінки (аудиту) діяльності Головного цивільно-військового органу територіальної оборони України;

організовує підвищення кваліфікації з питань територіальної оборони України керівників органів державної влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій, працівників структурних підрозділів територіальної оборони України та працівників з питань територіальної оборони України, до повноважень яких віднесено їх реалізацію;

здійснює інші повноваження передбачені законодавством України у межах визначеної компетенції територіальної оборони.

Стаття 13. Міністерство оборони України

Міністерство оборони України:

забезпечує формування та реалізацію державної політики з питань розбудови системи територіальної оборони України у мирний час та особливий період;

організовує разом з суб'єктами територіальної оборони заходи з планування територіальної оборони України, визначає засади воєнної, військової кадрової та військово-технічної політики у сфері територіальної оборони України;

подає Президенту України – Верховному Головнокомандувачу Збройних Сил України подання на призначення та звільнення Командувача Військ територіальної оборони України;

встановлює зразки військової форми одягу для особового складу Військ територіальної оборони України та знаки розрізнення;

розробляє Положення про Головний цивільно-військовий орган територіальної оборони України;

затверджує Положення про Загони територіальної оборони та безпеки територіальних громад;

затверджує підготовлені Збройними Силами України пропозиції щодо структури та змісту планувальних документів територіальної оборони України для міністерств, центральних та інших органів виконавчої влади, які цим Законом не визначені, з питань територіальної оборони України;

розробляє проекти законів та інших нормативно-правових актів з питань територіальної оборони України та підготовки населення до оборони держави;

координує у встановленому порядку діяльність сил безпеки і оборони, державних органів та органів місцевого самоврядування щодо підготовки з територіальної оборони України та підготовки населення до оборони держави;

здійснює через Головний цивільно-військовий орган територіальної оборони діяльність, пов'язану з акредитованими громадськими об'єднаннями та залученням громадських об'єднань до заходів підготовки і ведення територіальної оборони України та підготовки населення до оборони держави;

формує пропозиції щодо обсягів фінансового забезпечення територіальної оборони України для врахування таких видатків у Державному бюджеті України та подає їх на розгляд Кабінету Міністрів України;

визначає потреби Військ територіальної оборони України в озброєнні, боєприпасах, техніці, у тому числі матеріально-технічних засобах та іншому майні, необхідному для належного виконання покладених на Військ територіальної оборони України завдань у мирний час та в особливий період, контролює їх якість, своєчасність і повноту отримання;

видає в межах компетенції нормативно-правових актів з питань діяльності Військ територіальної оборони України та з питань територіальної оборони України;

здійснює фінансове, логістичне (матеріально-технічне) та ресурсне забезпечення Головного цивільно-військового органу територіальної оборони України, Військ територіальної оборони України, сил і засобів Збройних Сил України, Державної спеціальної служби транспорту, підрозділів військової контррозвідки Служби безпеки України, які залучаються до заходів підготовки та ведення територіальної оборони України та підготовки населення до оборони держави;

організовує накопичення озброєння, військової, спеціальної техніки, інших матеріальних ресурсів у непорушному запасі та мобілізаційному резерві, щороку спільно з Міністерством освіти і науки України та зацікавленими державними органами формує пропозиції щодо заходів підготовки населення до оборони держави.

Стаття 14. Головний цивільно-військовий орган територіальної оборони України

Головний цивільно-військовий орган територіальної оборони України:

здійснює організацію, координацію та управління територіальною обороною України;

здійснює загальне планування щодо заходів з підготовки територіальної оборони, кадрової та військово-технічної політики у сфері територіальної оборони України;

в установленому порядку координує діяльність державних органів та органів місцевого самоврядування щодо підготовки держави до ведення територіальної оборони України;

здійснює контроль за порядком використання коштів з бюджетів органів місцевого самоврядування виділених для підготовки та ведення територіальної оборони України;

в межах визначеної компетенції здійснює нагляд за виконанням завдань та заходів територіальної оборони України;

визначає кваліфікаційні вимоги до кандидатів на посади керівників штабів зон (районів) територіальної оборони України, порядок їх призначення та звільнення;

затверджує організаційну, штатну структуру і чисельність кожного штабу зони (району) територіальної оборони України на основі типової організаційно-штатної структури та з урахуванням особливостей зони (району) відповідальності кожного штабу, а саме: характеру місцевості, кількості, важливості і характеристик об'єктів охорони та оборони, кількості та демографічного складу населення тощо;

у взаємодії із Штабом Військ територіальної оборони України розробляє Доктрину з територіальної оборони України, погоджує її з суб'єктами територіальної оборони України;

розробляє проекти нормативно-правових актів з питань діяльності Військ територіальної оборони України та з питань територіальної оборони України та подає їх на розгляд Міністерства оборони України;

здійснює в межах, визначених законами та іншими нормативно-правовими актами, контроль за підготовкою та станом готовності до виконання завдань цивільної складової територіальної оборони України територіальними органами (підрозділами) міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, місцевих органів виконавчої влади;

визначає виконавців, які спільно із Генеральним штабом Збройних сил України розробляють Положення про Війська територіальної оборони України;

спільно із Командувачем Військ територіальної оборони України розробляє Положення про Загони територіальної оборони та безпеки територіальних громад;

узгоджує План дислокації Військ територіальної оборони України;

розробляє: Положення про основи діяльності і взаємодії суб'єктів територіальної оборони України; Типове положення про штаб зони (району) територіальної оборони; Положення про Загони територіальної оборони та безпеки територіальних громад;

організовує та координує у сфері територіальної оборони України визначення потреб в особовому складі, озброєнні та військовій техніці, матеріально-технічних, енергетичних, фінансових, інформаційних ресурсах, продовольстві, земельних ділянках, комунікаціях, фондах та матеріальних засобів, необхідних для територіальної оборони України;

організовує створення системи управління територіальною обороною України;

проводить обробку, аналіз, оцінку інформації про елементи обстановки що впливають на підготовку та виконання завдань територіальної оборони України, та на її основі здійснює прогнозування напрямів розвитку та

зростання рівня загроз через ситуаційний центр Головного цивільно-військового органу територіальної оборони України;

організовує розроблення переліку Протоколів взаємодії та дій суб'єктів територіальної оборони, їх типову форму та затвердження;

розробляє спеціальну процедуру та порядок набуття акредитованого статусу громадських об'єднань, порядок ведення Реєстру акредитованих громадських об'єднань;

установленим порядком координує діяльність акредитованих громадських об'єднань щодо підготовки та ведення територіальної оборони України;

взаємодіє з органами військового управління.

Стаття 15. Збройні Сили України

Збройні Сили України:

беруть участь у проведенні аналізу та оцінці факторів, які впливатимуть на здійснення заходів щодо підготовки та ведення територіальної оборони України;

беруть участь у плануванні заходів з підготовки та ведення територіальної оборони України;

беруть участь у створенні системи управління територіальної оборони України;

беруть участь у заходах з підготовки та ведення територіальної оборони України частинами Збройних Сил України;

беруть участь у розробці структури та змісту планувальних документів територіальної оборони України;

здійснюють у взаємодії з Військами територіальної оборони України, Національною гвардією України, Національною поліцією України, Державною прикордонною службою України, Службою безпеки України боротьбу з диверсійно-розвідувальними силами агресора (противника) та не передбаченими законами України воєнізованими або збройними формуваннями та ратифікованими міжнародними договорами Верховною Радою України;

беруть участь у розробці Протоколів дій суб'єктів територіальної оборони;

беруть участь у розробці директив, розпоряджень та наказів з територіальної оборони України;

беруть участь відповідно до законодавства у підтриманні правового режиму воєнного стану у разі його оголошення на всій території України або в окремих місцевості;

здійснюють розвідувальну, інформаційно-аналітичну діяльність, а також інші заходи в інтересах виконання завдань територіальної оборони України; беруть участь, у навчаннях (тренуваннях, навчальних зборах, перевірочних та спеціальних зборах), оперативно-польових поїздках з територіальної оборони та підготовки населення до оборони території України та забезпечують участь у них підпорядкованих регіональних органів.

Стаття 16. Штаб Військ територіальної оборони України

Штаб Військ територіальної оборони України:

доводить до Військ територіальної оборони України накази Верховного Головнокомандувача Збройних Сил України, Головнокомандувача Збройних Сил України, начальника Генерального штабу та організовує їх виконання Військ територіальної оборони України в особливий період;

бере участь у розробці нормативно-правових актів (доктрин, настанов, стандартів, статутів, інструкцій тощо) з питань територіальної оборони України;

розробляє (уточнює) Зведений план територіальної оборони України у взаємодії з Головним цивільно-військовим органом територіальної оборони України;

узгоджує Зведений план територіальної оборони України з Генеральним штабом Збройних Сил України;

розробляє Доктрину з територіальної оборони України;

бере участь у комплектуванні Військ територіальної оборони України в мирний час і в особливий період;

визначає потреби Військ територіальної оборони України в озброєнні, боєприпасах, техніці, у тому числі матеріально-технічних засобах та іншому майні, необхідному для належного виконання покладених на Військ територіальної оборони України завдань у мирний час та в особливий період;

організовує добір військово-професійний добір для використання Військ територіальної оборони України в особливий період, а також їх навчання і перепідготовку;

погоджує рішення щодо створення, реорганізації та ліквідації підрозділів Військ територіальної оборони України, а також їх дислокації;

організовує забезпечення на особливий період матеріально-технічних засобів, військової техніки та інших ресурсів в обсягах, необхідних для виконання покладених на Військ територіальної оборони України;

погоджує програми підготовки, строки та забезпечує проведення зборів з військовозобов'язаними та резервістами територіального резерву Військ територіальної оборони України;

здійснює інші повноваження, передбачені законом.

Стаття 17. Війська територіальної оборони України

Війська територіальної оборони України:

сприяють Збройним Силам України в обороні держави;
організують та проводять аналіз та оцінку умов і факторів, які впливають на здійснення заходів щодо підготовки та ведення територіальної оборони України;

проводять інформаційно-аналітичну діяльність в інтересах територіальної оборони держави, виявлення та визначення загроз територіальній безпеці України та цивільного захисту населення;

організують та виконують підготовку до виконання покладених на них завдань територіальної оборони України в мирний час та в особливий період;

беруть участь у плануванні заходів з підготовки та ведення територіальної оборони України;

у взаємодії з іншими суб'єктами територіальної оборони України беруть участь у боротьбі з диверсійно-розвідувальними силами, іншими озброєними формуваннями агресора (противника) та не передбаченими законами України воєнізованими формуваннями;

беруть участь у виконання завдань, пов'язаних із запровадженням правового режиму воєнного стану у разі його оголошення по всій території України або в окремих її місцевостях;

беруть участь у забезпеченні умов для стратегічного (оперативно-тактичного) розгортання військ (сил) або їх перегрупування;

беруть участь у виконанні завдань територіальної оборони України з охорони та захисту державного кордону;

беруть участь у заходах з підтримки правового режиму адміністративного обмеження у зоні (районі) ведення територіальної оборони України;

беруть участь у заходах з протидії терористичної діяльності, незаконним збройним іншими воєнізованими формуваннями у зоні (районі) ведення територіальної оборони України;

беруть участь в охороні та обороні об'єктів державного, регіонального та місцевого значення;

беруть участь у заходах цивільного захисту населення України з ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій військового, природнього та техногенного походження;

беруть участь у заходах національно-патріотичного та військово-патріотичного виховання, громадського сприяння безпеці і обороні України;

беруть участь в інформаційному супротиві та пропаганді у сфері територіальної оборони України;

в межах визначених повноважень беруть участь у виконанні інших завдань територіальної оборони України.

Стаття 18. Міністерство освіти і науки України

Міністерство освіти і науки України у межах своїх повноважень:

бере участь в реалізації державної політики з питань підготовки населення держави до оборони та участі у заходах територіальної оборони України, виховання громадян України, здатних до свідомого суспільного вибору на користь інтересам захисту держави і суспільства України в мирний час та в особливий період;

організовує заходи з підготовки населення до оборони держави, які проводяться в системі закладів освіти, на підприємствах, в установах та організаціях, що надають послуги у сфері освіти або провадять іншу діяльність, пов'язану з наданням таких послуг, незалежно від їх підпорядкування та форми власності.

Стаття 19. Міністерства, органи державної влади, органи місцевого самоврядування та центральні органи виконавчої влади

Міністерства, органи державної влади, органи місцевого самоврядування та центральні органи виконавчої влади у межах своїх повноважень:

забезпечують виконання цього Закону та інших нормативно-правових актів з питань територіальної оборони України;

узгоджують з Міністерством оборони України, Генеральним штабом Збройних Сил України та забезпечують відповідно до повноважень здійснення заходів щодо підготовки об'єктів інфраструктури, системи зв'язку, транспорту та території до ведення територіальної оборони України у сфері власної відповідальності чи галузі національної економіки;

на підставі затвердженого Кабінетом Міністрів України Плану запровадження та забезпечення заходів правового режиму воєнного стану, відповідно до повноважень, залучаються до підготовки та реалізації заходів територіальної оборони України;

планують, організовують і контролюють здійснення заходів територіальної оборони України в частині, що їх стосується, під час підготовки та переведення на функціонування в умовах особливого періоду органів управління, підприємств, установ і організацій, які належать до сфери їх управління, у тому числі тих, що залучаються до виконання мобілізаційних завдань (замовлень) територіальної оборони України;

беруть участь у навчаннях (тренуваннях) з територіальної оборони України, забезпечують участь у них підпорядкованих сил та засобів;
реалізують інші завдання і повноваження, пов'язані з виконанням завдань у сфері територіальної оборони України.

Стаття 20. Служба безпеки України

Служба безпеки України:

бере участь у проведенні аналізу та оцінці факторів, які впливатимуть на здійснення заходів щодо підготовки та ведення територіальної оборони України;

бере участь у плануванні територіальної оборони України;

бере участь у створенні структури управління територіальної оборони України;

здійснює контррозвідувальне забезпечення сил територіальної оборони України;

бере участь відповідно до покладених на Службу безпеки України завдань в інформаційно-аналітичній роботі з розв'язання проблем територіальної оборони України;

бере участь у взаємодії зі Збройними Силами України, Військами територіальної оборони України та іншими складовими сил оборони у заходах щодо пошуку та знешкодження диверсійно-розвідувальних сил агресора (противника) та не передбачених законами України воєнізованих або збройних формувань;

бере участь відповідно до законодавства у підтриманні правового режиму воєнного стану у разі його оголошення на всій території України або в окремій місцевості;

бере участь, за згодою, у навчаннях (тренуваннях, навчальних зборах, перевірочних та спеціальних зборах), оперативних польових виїздах з територіальної оборони та підготовки населення до оборони території України та забезпечує участь у них підпорядкованих регіональних органів, а органів (підрозділів) військової контррозвідки за погодженням з керівництвом цих органів (підрозділів).

Стаття 21. Національна поліція України

Національна поліція України:

бере участь у проведенні аналізу та оцінці умов і факторів, які впливатимуть на здійснення заходів щодо підготовки та ведення територіальної оборони України;

бере участь у плануванні територіальної оборони України;
бере участь у створенні структури управління територіальною обороною України;
здійснює у взаємодії зі Збройними Силами України, Військами територіальної оборони України, Національною гвардією України, Державною прикордонною службою України, Державною спеціальною службою транспорту, Службою безпеки України боротьбу з диверсійно-розвідувальними силами агресора (противника) та не передбаченими законами України воєнізованими або збройними формуваннями;
здійснюють заходи у інтересах територіальної оборони України ;
бере участь у навчаннях (тренуваннях), оперативних польових виїздах з територіальної оборони України, забезпечує участь у них підпорядкованих територіальних органів та підрозділів.

Стаття 22. Національна гвардія України

Національна гвардія України:

бере участь у проведенні аналізу та оцінці факторів, які впливатимуть на здійснення заходів щодо підготовки та ведення територіальної оборони України;
бере участь у плануванні територіальної оборони України;
бере участь у створенні структури управління територіальною обороною України;
бере участь у взаємодії зі Збройними Силами України, Військами територіальної оборони України, Національною поліцією України, Державною прикордонною службою України, Державною спеціальною службою транспорту, Службою безпеки України у боротьбі з диверсійно-розвідувальними силами агресора (противника) та не передбаченими законами України воєнізованими або збройними формуваннями;
бере участь відповідно до чинного законодавства у вирішенні завдань, пов'язаних із запровадженням і здійсненням заходів правового режиму воєнного стану у разі його оголошення на всій території України або в окремій її місцевості;
бере участь у навчаннях (тренуваннях), оперативних польових виїздах з територіальної оборони України, забезпечує участь у них підпорядкованих органів військового управління та військових частин (підрозділів).
Управління Національною гвардією під час участь у виконанні завдань територіальної оборони України здійснює Головне управління Національної гвардії України.

Стаття 23. Державна прикордонна служба України.

Управління Державною прикордонною службою України під час участі у виконанні завдань територіальної оборони України здійснює Центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони державного кордону, який:

бере участь у плануванні територіальної оборони України;

бере участь у створенні структури управління територіальною обороною України;

організовує підготовку органів і підрозділів Державної прикордонної служби України до участі у виконанні завдань територіальної оборони України;

здійснює керівництво органами і підрозділами Державної прикордонної служби України, які беруть участь у виконанні завдань територіальної оборони України;

організовує відповідно до компетенції участь органів і підрозділів Державної прикордонної служби України, які беруть участь у виконанні завдань територіальної оборони України, у захисті державного кордону;

організовує відповідно до компетенції участь органів і підрозділів Державної прикордонної служби України, які беруть участь у виконанні завдань територіальної оборони України, в здійсненні державної охорони місць постійного і тимчасового перебування Президента України та посадових осіб за місцем їх перебування, відповідно до яких здійснюється державна охорона;

організовує відповідно до компетенції участь органів і підрозділів Державної прикордонної служби України, які беруть участь у виконанні завдань територіальної оборони України, у створенні умов для оперативного розгортання військ (сил) в межах контрольованих прикордонних районів;

організовує участь органів і підрозділів Державної прикордонної служби України, які беруть участь у виконанні завдань територіальної оборони України, у боротьбі з диверсійно-розвідувальними силами, іншими озброєними формуваннями агресора та антидержавними незаконно утвореними озброєними формуваннями у межах контрольованих прикордонних районів;

організовує участь органів і підрозділів Державної прикордонної служби України, які беруть участь у виконанні завдань територіальної оборони України, у здійсненні заходів правового режиму воєнного стану в контрольованих прикордонних районах;

організовує забезпечення органів і підрозділів Державної прикордонної служби України, які беруть участь у виконанні завдань територіальної оборони України, озброєнням, військовою і спеціальною технікою, матеріальними та іншими ресурсами;

бере участь у навчаннях (тренуваннях) з територіальної оборони, забезпечує участь у них підпорядкованих територіальних органів, сил і засобів.

Стаття 24. Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації України

Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації України у межах своїх повноважень:

бере участь у проведенні аналізу та оцінці факторів, які впливатимуть на здійснення заходів щодо підготовки та ведення територіальної оборони України;

бере участь у плануванні територіальної оборони України;

бере участь у створенні структури управління територіальної оборони України;

забезпечує в установленому порядку урядовим зв'язком посадових осіб органів управління територіальною обороною України, органів державної влади та органів місцевого самоврядування;

бере участь у навчаннях (тренуваннях), оперативних польових виїздах з територіальної оборони України, забезпечує участь у них підпорядкованих територіальних органів та підрозділів.

Стаття 25. Управління державної охорони України

Управління державної охорони України у межах своїх повноважень:

бере участь у плануванні територіальної оборони України;

бере участь у створенні структури управління територіальною обороною України;

бере участь у навчаннях (тренуваннях) та оперативних польових виїздах з територіальної оборони України.

Стаття 26. Державна спеціальна служба транспорту

Державна спеціальна служба транспорту у межах своїх повноважень:

бере участь у проведенні аналізу та оцінці факторів, які впливатимуть на здійснення заходів щодо підготовки та ведення територіальної оборони України;

бере участь у плануванні територіальної оборони України;

бере участь у створенні структури управління територіальною обороною України;

здійснює у взаємодії зі Збройними Силами України, Військами територіальної оборони України, Національною гвардією України, Національною поліцією України, Державною прикордонною службою України, Службою безпеки України боротьбу з диверсійно-розвідувальними силами агресора (противника) та не передбаченими законами України воєнізованими або збройними формуваннями на об'єктах національної транспортної системи;

бере участь у навчаннях (тренуваннях), оперативних польових виїздах з територіальної оборони та забезпечує участь у них підпорядкованих військових частин (підрозділів).

Стаття 27. Державна служба України з надзвичайних ситуацій

Державна служба України з надзвичайних ситуацій у межах своїх повноважень:

бере участь у плануванні територіальної оборони України;

бере участь у створенні структури управління територіальною обороною України зокрема щодо узгодження планів цивільного захисту на особливий період з планами територіальної оборони України, планами участі у територіальній обороні;

підтримує взаємодію у ході підготовки та виконання завдань територіальної оборони України з питань обміну інформацією про наземну, повітряну, радіаційну, хімічну, біологічну обстановку, надзвичайні ситуації та ліквідацію їх наслідків та виконання завдань цивільного захисту в зонах територіальної оборони України в мирний час та в особливий період;

бере участь у навчаннях (тренуваннях) та оперативних польових виїздах з територіальної оборони України.

Стаття 28. Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, районні, Київська та Севастопольська міські державні адміністрації (відповідна військово-цивільна або військова адміністрація у разі її утворення) в зоні (районі) територіальної оборони України

Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, районні, Київська та Севастопольська міські державні адміністрації (відповідна військово-цивільна або військова адміністрація у разі її утворення) в зоні (районі) територіальної оборони України:

створює штаб зони (району) територіальної оборони, здійснює координацію його діяльністю та забезпечує його функціонування;
створює в своїй структурі структурний підрозділ територіальної оборони;
організовує створення структури управління територіальної оборони зони (району);
організовує розроблення планів територіальної оборони;
організовує підготовку та виконання завдань територіальної оборони України та підготовку населення до оборони держави, видає відповідні розпорядження з цих завдань ;
організовує залучення підприємств, установ та організацій незалежно від форми власності до виконання завдань із забезпечення сил і засобів, які сплановані з метою виконання завдань територіальної оборони України, шляхом визначення їм мобілізаційних завдань;
організовує та підтримує взаємодію із акредитованими громадськими об'єднаннями щодо їх залучення до заходів, пов'язаних із підготовкою територіальної оборони України та підготовки населення до оборони держави;
бере участь у здійсненні заходів контролю за створенням, зберіганням та обслуговуванням запасів матеріально-технічних і сировинних ресурсів, передбачених для виконання завдань територіальної оборони України;
організовує проведення навчань (тренувань, ігор), оперативно-польових поїздок з територіальної оборони України та підготовку населення до оборони держави;
здійснює інші повноваження, пов'язані з підготовкою та виконанням завдань у сфері територіальної оборони України.

Стаття 29. Обласні, районні ради, об'єднані територіальні, територіальні громади

Обласні, районні ради, об'єднані територіальні, територіальні громади: приймають участь у створенні системи управління територіальної оборони України;

забезпечують підготовку та виконання завдань територіальної оборони України та підготовку населення до оборони держави;

сприяють виконанню завдань Військами територіальної оборони України в мирний час та в особливий період;

організують залучення підприємств, установ та організацій незалежно від форми власності до виконання завдань із забезпечення сил і засобів, які сплановані з метою виконання завдань територіальної оборони України, шляхом визначення їм мобілізаційних завдань;

організують та підтримують взаємодію з громадськими об'єднаннями щодо їх залучення до заходів, пов'язаних із підготовкою територіальної оборони України та підготовки населення до оборони держави;

беруть участь у створенні територіального резерву, призначеного для комплектування управлінь, військових частин, підрозділів територіальної оборони України;

вживають заходів щодо популяризації військової служби та служби у територіальному резерві у військових частинах, підрозділах територіальної оборони України;

беруть участь у здійсненні заходів контролю за створенням, зберіганням та обслуговуванням запасів матеріально-технічних і сировинних ресурсів, передбачених для виконання завдань територіальної оборони України;

забезпечують проведення навчань (тренувань, ігор), оперативно-польових поїздок з територіальної оборони України та підготовку населення до оборони держави;

здійснюють інші повноваження, пов'язані з підготовкою та виконанням завдань у сфері територіальної оборони України;

приймають участь та сприяють виконанню заходів, спрямованих на забезпечення підготовки та ведення територіальної оборони України, підготовки населення до оборони держави;

забезпечують фінансування заходів територіальної оборони України з місцевого бюджету, які є обов'язковими.

Стаття 30. Керівник зони (району) територіальної оборони України

Керівник зони (району) територіальної оборони України:

здійснює керівництво територіальною обороною в межах зони (району), території відповідної адміністративно-територіальної одиниці через штаб зони (району) територіальної оборони України;

організовує планування заходів територіальної оборони в межах зони (району), території відповідної адміністративно-територіальної одиниці України;

організовує створення умов для ефективного функціонування штабу територіальної оборони зони (району) територіальної оборони України, його всебічне забезпечення;

організовує створення та забезпечення ефективного функціонування системи управління територіальної оборони України області (району), відповідної адміністративно-територіальної одиниці, здійснює контроль за її станом;

відповідає за стан підготовки і готовності зони (району) адміністративно-територіальної одиниці до ведення територіальної оборони України;

відповідає за своєчасність та повноту формування мобілізаційних ресурсів складів територіальної оборони України відповідної зони (району) адміністративно-територіальної одиниці;

організовує взаємодію через штаб зони (району) територіальної оборони у межах зони (району) між суб'єктами територіальної оборони та органами місцевого самоврядування, органами виконавчої влади, складовими сектору безпеки і оборони на території області (зони (району) адміністративно-територіальної одиниці);

організовує взаємодію та надання допомоги органам місцевого самоврядування щодо створення та забезпечення Загонів територіальної оборони та безпеки територіальної громади;

відповідає за організацію матеріально-технічного забезпечення завдань, заходів з територіальної оборони України у відповідній зоні (районі) адміністративно-територіальній одиниці та їх фінансування;

відповідає за створення і забезпечення життєдіяльності пунктів постійної дислокації військових частин та підрозділів Військ територіальної оборони України, здійснює заходи відповідно до нормативно-правових актів щодо виділення (передачі, закріплення) земель та об'єктів органами місцевого самоврядування частинам(підрозділам) Військам територіальної оборони України для розгортання пунктів постійної дислокації, проведення навчань та створення навчальних об'єктів у відповідній зоні (районі);

організовує, в межах визначеної компетенції, підготовки та проведення навчань (тренувань, ігор) з територіальної оборони в межах зони (району) адміністративно-територіальної одиниці, бере участь у відповідних навчаннях Військ територіальної оборони України;

здійснює контроль за готовністю сил та засобів, які залучаються до виконання завдань територіальної оборони України в межах зони (району) адміністративно-територіальної одиниці;

організовує створення умов для підготовки населення, Загонів територіальної оборони та безпеки територіальної громади до вирішення завдань територіальної оборони України.

Стаття 31. Штаб зони (району) територіальної оборони України

1. Штаб зони (району) територіальної оборони України:

організовує та здійснює управління територіальною обороною на території адміністративно-територіальної одиниці регіонального рівня, Автономної Республіки Крим, області, міст Києва та Севастополя, відповідної військово-цивільної або військової адміністрації у разі її утворення;

координує та організовує взаємодію сил територіальної оборони щодо підготовки та виконання завдань територіальної оборони України;

організовує через ситуаційний центр зони (району) збір, аналіз і оцінку інформації про елементи обстановки, які впливають на підготовку та виконання завдань територіальної оборони України, прогнозує напрями розвитку та зростання рівня загроз;

організовує планування заходів та виконання завдань територіальної оборони України в межах зони (району), території відповідної адміністративно-територіальної одиниці;

організовує та відповідає за підготовку та ведення територіальної оборони України на території зони (району) адміністративно-територіальної одиниці;

планує та розподіляє фінансування для здійснення заходів щодо підготовки та виконання завдань територіальної оборони України на території зони (району) адміністративно-територіальної одиниці за рахунок коштів місцевих бюджетів;

організують створення та забезпечення життєдіяльності пунктів постійної дислокації військових частин та підрозділів Військ територіальної оборони України, здійснює заходи відповідно до нормативно-правових актів щодо виділення (передачі, закріплення) земель та об'єктів органами місцевого самоврядування частинам (підрозділам) Військам територіальної оборони України для розгортання пунктів постійної дислокації, проведення навчань та створення навчальних об'єктів у відповідній зоні (районі);

визначає і затверджує перелік об'єктів і комунікацій регіонального та місцевого значення, які підлягають охороні військами і силами зони (району) територіальної оборони, а також планує заходи щодо забезпечення їх охорони та оборони;

контролює, в межах відповідної зони (району) адміністративно-територіальної одиниці створення, зберігання та обслуговування запасів матеріально-технічних і сировинних ресурсів, призначених для виконання завдань територіальної оборони;

організовує виконання заходів правового режиму воєнного та надзвичайного стану, адміністративно-поліцейського режиму в разі введення такого на території України або у окремій місцевості;

бере участь в проведенні навчань (тренувань, навчальних зборів, перевірочних та спеціальних зборів, ігор), та організовує навчання (тренування) з некінетичними підрозділами територіальної оборони та підготовки населення до оборони території України в межах відповідної зони (району) адміністративно-територіальної одиниці;

організовує залучення сил територіальної оборони та координує планування та здійснення заходів цивільного захисту населення (ліквідації наслідків аварій і катастроф природнього та техногенного походження) в межах відповідної зони (району) адміністративно-територіальної одиниці;

надає пропозиції щодо прийняття управлінських рішень з територіальної оборони України на території зони (району) в мирний час та в особливий період;

організовує та підтримує взаємодію між штабами зон (районів) територіальної оборони України та військовими частинами (підрозділами) Військ територіальної оборони України, а також підрозділами сил безпеки і оборони та іншими суб'єктами територіальної оборони України в ході підготовки та виконання завдань територіальної оборони;

здійснює інші повноваження, пов'язані з виконанням завдань у сфері територіальної оборони України;

2. Начальник штабу відповідної зони (району) територіальної оборони України - заступник Голови Ради Міністрів Автономної Республіки Крим, голови обласної (районної), Київської та Севастопольської міської державної адміністрації (відповідної військово-цивільної або військової адміністрації у разі її утворення), до повноважень якого віднесено питання територіальної оборони України призначається та звільняється за погодженням з Головним органом цивільно-військового управління територіальною обороною України строком не менше ніж трьох років.

Основні завдання, повноваження і права посадових осіб, які включаються до штабу зони (району) територіальної оборони, засади їх функціонування та забезпечення в мирний час та в особливий період визначаються Типовим положенням про штаб зони (району) територіальної оборони, яке затверджується Кабінетом Міністрів України.

Стаття 32. Загони територіальної оборони та безпеки територіальної громади

Загони територіальної оборони та безпеки територіальної громади:

здійснюють заходи пов'язані з підготовкою та веденням територіальної оборони України в межах території територіальної громади;

за наказом штабу зони оборони або керівника відповідного підрозділу Військ територіальної оборони України у взаємодії з органами місцевого самоврядування забезпечують прийняття і розміщення в межах території територіальних громад інших частин, підрозділів-сил територіальної оборони України;

передають до штабу зони територіальної оборони України за результатами спостережень і спілкування з місцевими жителями інформацію щодо загроз конституційному ладу, державного суверенітету та територіальній цілісності України, сталому функціонуванню всіх сфер життя суспільства;

у випадку введення особливого періоду чи оголошення воєнного стану за наказом Командувача Військ територіальної оборони України Загони територіальної оборони та безпеки територіальної громади включаються у якості відокремленого підрозділу до складу Військ територіальної оборони України;

діяльністю Загонів територіальної оборони та безпеки територіальної громади керує командир підрозділу Військ територіальної оборони України за територіальним принципом в мирний час та особливий період.

Стаття 33. Акредитовані громадські об'єднання

Акредитовані громадські об'єднання:

беруть участь у заходах з підготовки та ведення територіальної оборони, організації та проведення навчаннях (тренуваннях) з територіальної оборони України;

беруть участь у підготовці особового складу підрозділів з числа військовослужбовців та резервістів Військ територіальної оборони України у якості інструкторів;

беруть участь у заходах спрямованих на популяризацію військової служби, військової (початкової військової) підготовки;

беруть участь у заходах цивільного захисту населення з ліквідації надзвичайних ситуацій військового, природнього та техногенного походження;

беруть участь у інформаційно-аналітичній діяльності в інтересах національної безпеки та оборони держави, в інформаційному супротиві та пропаганді у сфері територіальної оборони України;

беруть участь у заходах національно-патріотичного, військово-патріотичного, громадського сприяння безпеці та обороні України;

беруть участь у інших завданнях з територіальною обороною України, що не заборонено законодавством України.

РОЗДІЛ III. ПІДГОТОВКА ТА ВЕДЕННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ОБОРОНИ УКРАЇНИ

Стаття 34. Заходи з підготовки територіальної оборони України

1. Заходи з підготовки до територіальної оборони України є складовою частиною підготовки держави до її оборони.

2. До заходів з підготовки до територіальної оборони України відносяться:

отримання, аналіз і оцінка інформації щодо загроз які впливають на стан та результати ведення територіальної оборони та обстановки внутрішніх та зовнішніх загроз, прогнозування її розвитку у сфері територіальної оборони України; проведення розвідувальної та інформаційно-аналітичної діяльності в її інтересах;

розробка (уточнення) планувальних документів з питань територіальної оборони України;

удосконалення структури, уточнення завдань і функцій сил територіальної оборони, Військ територіальної оборони та забезпечення необхідної чисельності їх особового складу, а також їх розвиток, підготовку і підтримання на належному рівні боєздатності;

готовність до виконання завдань територіальної оборони України Військ територіальної оборони України, визначених органів військового управління (органів управління) територіальної оборони України, сил та засобів, суб'єктів територіальної оборони, які залучаються до виконання завдань територіальної оборони України;

визначення (уточнення) переліку важливих об'єктів і комунікацій, які підлягають охороні та обороні в особливий період;

розробка (уточнення) Протоколів, в тому числі з зазначенням можливостей і порядком залучення потенціалу зон (районів) територіальної оборони України;

створення структури управління територіальною обороною України;

організація взаємодії між силами територіальної оборони та суб'єктами територіальної оборони для виконання завдань;

проведення заходів з оперативного обладнання територій та об'єктів, створення запасів матеріально-технічних засобів, військової, спеціальної та іншої техніки, озброєнь та фондів грошових коштів;

проведення заходів з підготовки керівників органів державної влади, органів військового управління, органів місцевого самоврядування до управління та реалізації завдань територіальної оборони України;

проведення заходів з військово-патріотичного виховання громадян України, підготовки населення до територіальної оборони України;

облік, підготовка та накопичення військово-навчених людських ресурсів для комплектування Військ територіальної оборони України, інших військових формуваннях, утворених відповідно до законів України, передбачених штатами воєнного часу;

підготовка до функціонування в бойових умовах органів управління територіальної оборони України, сил і засобів, що передбачені до виконання завдань територіальної оборони України, у тому числі шляхом проведення

навчань (тренувань, навчальних зборів, перевірочних та спеціальних зборів, тактичних навчань/ігор), оперативних польових виїздів з територіальної оборони та підготовки населення до оборони України;

підготовка до розгортання сил територіальної оборони України;

проведення навчань (зборів, стажувань, ігор) з підготовки до виконання завдань територіальної оборони України;

здійснення контролю за станом готовності структури територіальної оборони України, органів управління територіальної оборони України, військ, сил та засобів, які передбачені до виконання завдань територіальної оборони України, планувальними документами територіальної оборони України, планами охорони та оборони об'єктів і комунікацій, які підлягають охороні та обороні силами територіальної оборони України.

3. Заходи з підготовки до територіальної оборони України визначаються у Доктрині з територіальної оборони України.

4. Заходи з підготовки територіальної оборони України не здійснюються на територіях України, які тимчасово не контролюються Україною.

Стаття 35. Заходи щодо ведення територіальної оборони України

1. Заходи щодо ведення територіальної оборони:

підготовка та ведення територіальної оборони;

проведення аналізу та оцінки даних обстановки, які впливають на здійснення заходів щодо підготовки та ведення територіальної оборони;

застосування (використання) сил територіальної оборони України та засобів, які залучаються до виконання завдань територіальної оборони, безперервне управління ними;

забезпечення взаємодії між органами управління, штабами зон (районів) територіальної оборони України, силами територіальної оборони України, які залучаються до виконання завдань територіальної оборони, а також суб'єктами територіальної оборони України в ході виконання завдань територіальної оборони;

підтримання (відновлення) боєздатності чи здатності до застосування (використання) сил територіальної оборони України та засобів, які залучаються до виконання завдань територіальної оборони, відповідне матеріально-технічне забезпечення;

виконання завдань територіальної оборони України згідно планів (Протоколів) територіальної оборони України.

2. Виконання завдань територіальної оборони України, визначених цим Законом, здійснюється поза зонами (районами) ведення бойових дій з відсічі збройної агресії та ліквідації збройного конфлікту.

3. Перелік заходів правового режиму адміністративного обмеження розробляється Кабінетом Міністрів України і реалізується таким чином:

контррозвідувальне забезпечення заходів адміністративно-поліцейського режиму в мирний час та в особливий період здійснюється виключно Службою безпеки України.

рішення про адміністративно-поліцейський режим в межах територіальної оборони України на державному рівні приймає Президент України - Верховний Головнокомандувач Збройних Сил України.

рішення про введення відповідного Протоколу адміністративно-поліцейського режиму в межах областей або району (об'єднання територіальних громад) приймає Керівник зони (району) територіальної оборони та діє відповідно цього Протоколу.

під час проведення адміністративно-поліцейського режиму залучаються сили та засоби територіальної оборони України.

4. Окремі завдання в інтересах територіальної оборони України в межах військово-повітряних зон (районів), військово-морських зон, визначених військово-адміністративним поділом території України, за рішенням Головнокомандувача Збройних Сил України можуть виконувати військові частини (підрозділи) Повітряних Сил та Військово-Морських Сил Збройних Сил України.

5. У разі створення у військово-сухопутній зоні (районі) угруповання військ (сил, об'єднаних сил), призначеного для операції з відсічі збройної агресії проти України, виконання завдань територіальної оборони України в межах зони відповідальності такого угруповання припиняється.

Сили територіальної оборони України і засоби, які залучались до виконання завдань територіальної оборони України та залишилися у зонах (районах) ведення операції/бойових дій угруповання військ (сил, об'єднаних сил), відповідно до рішення Верховного Головнокомандувача Збройних Сил України можуть залучатись (для взаємодії, під оперативний контроль або діяти в оперативній взаємодії) командувачу (командиру) угруповання військ (сил, об'єднаних сил).

Під час відсічі збройній агресії проти України військові частини (підрозділи) та окремі військовослужбовці, резервістів територіального резерву Військ територіальної оборони України, що залишилися в межах територій України і тимчасово не контролюються Україною, можуть

залучатися до реалізації заходів руху опору в порядку і на умовах, визначених законодавством України.

Стаття 36. Умови та порядок введення в дію Планів (Протоколів) територіальної оборони України в мирний час або в особливий період

1. Для своєчасного реагування та вжиття необхідних заходів щодо усунення загрози небезпеки незалежності, територіальній цілісності, державному суверенітету України, відвернення загрози збройної агресії проти України та/або надзвичайних ситуацій військового, природнього та техногенного походження, Президент України вводить в дію Зведений план територіальної оборони України в Україні або План (Протокол) територіальної оборони України в окремих її зонах, районах, місцевостях.

2. В разі виникнення загрози незалежності, територіальній цілісності, державному суверенітету, конституційному ладу України та/або надзвичайних ситуацій військового, природнього та техногенного походження керівник зони (району) територіальної оборони України за рішенням штабу зони (району) територіальної оборони має право ввести в дію План (Протокол) територіальної оборони зони (району) з наступною доповіддю керівництву вищого за положенням Штабу територіальної оборони України та/або Головному цивільно-військовому органу територіальної оборони України.

Стаття 37. Взаємодія і координація діяльності суб'єктів територіальної оборони України

1. Взаємодія суб'єктів територіальної оборони України здійснюється на підставі цього Закону, Положення про основу діяльності та взаємодію суб'єктів територіальної оборони України та Зведеного плану територіальної оборони України та координується Головним цивільно-військовим органом територіальної оборони України.

2. Взаємодія суб'єктів територіальної оборони України в межах відповідної зони (району) адміністративно-територіальних одиниць здійснюється на підставі розробленого плану (протоколу) територіальної оборони зони (району), який розробляється штабом зони (району) територіальної оборони та затверджується керівником зони (району) територіальної оборони.

3. Всі суб'єкти територіальної оборони України в межах своїх повноважень беруть участь у загальній та безпосередній підготовці до заходів взаємодії у межах територіальної оборони України.

4. В особливий період порядок взаємодії військових частин і підрозділів Військ територіальної оборони України з іншими підрозділами та частинами сил безпеки і оборони визначається Генеральним штабом Збройних Сил України через Головного цивільно-військовим органом територіальної оборони України.

5. Координація діяльності Військ територіальної оборони України і сил територіальної оборони України, а також їх структурних підрозділів здійснюється відповідними керівниками структури територіальної оборони України відповідно до наданих їм службових повноважень.

Стаття 38. Підстави і порядок застосування зброї та спеціальних засобів в ході виконання завдань територіальної оборони України

Військовослужбовці, резервісти територіального резерву Військ територіальної оборони України мають право зберігати, носити, використовувати і застосовувати зброю та спеціальні засоби на підставах і в порядку, Законом України «Про Національну поліцію», військовими статутами Збройних Сил України та іншими чинними актами законодавства.

РОЗДІЛ IV. ВІЙСЬКА ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ОБОРОНИ УКРАЇНИ

Стаття 39. Війська територіальної оборони України

1. Війська територіальної оборони утворюються для виконання завдань територіальної оборони України у системі структурі Міністерства оборони України.

2. Війська територіальної оборони України виконують свої функції визначені цим Законом в мирний час та в особливий період та здійснюють сприяння Збройними Силами України в обороні України, захисті її суверенітету, територіальної цілісності і недоторканності.

3. Підрозділи Військ територіальної оборони України діють на території Автономної Республіки Крим, області, міст Києва та Севастополя під

безпосереднім військовим керівництвом Командувача Військ територіальної оборони України.

4. Основні принципи діяльності Військ територіальної оборони України є:

законність, повага і дотримання прав та свобод людини та громадянина;
позапартійність, гендерна рівність;
безперервність дій;
поєднання гласних форм і методів діяльності;
єдиноначальність, колегіальність при розробці важливих рішень;
взаємодія з суб'єктами територіальної оборони України при здійсненні покладених на Військ територіальної оборони України функцій;
відкритість для демократичного цивільного контролю;
узгодження дій з Головним цивільно-військовим органом територіальної оборони України, який забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері територіальної оборони України та Генеральним штабом Збройних Сил України.

5. Правовою основою діяльності Військ територіальної оборони України є Конституція України, цей Закон, інші закони України, видані на їх виконання акти Президента України, Кабінету Міністрів України, а також інші нормативно правові акти.

6. Діяльність Військ територіальної оборони України провадиться на основі дотримання прав і свобод людини і громадянина. Органи, військовослужбовці, резервісти територіального резерву та працівники Військ територіальної оборони України зобов'язані поважати гідність людини, виявляти до неї гуманне ставлення.

Неправомірне обмеження прав і свобод людини неприпустиме для Військ територіальної оборони України і тягне за собою відповідальність згідно чинного законодавства.

7. Військовослужбовці Військ територіальної оборони України в повсякденній діяльності та резервісти територіального резерву Військ територіальної оборони України під час виконання завдань територіальної оборони України керуються цим Законом, військовими Статутами Збройних Сил України та іншими нормативно-правовими актами.

8. Для організації підготовки та виконання завдань територіальної оборони Війська територіальної оборони України мають таку структуру:

органи військового управління - Командування Військ територіальної оборони України в системі Міністерства оборони України; військові частини

(підрозділи) Військ територіальної оборони України; підрозділи Військ територіальної оборони України, призначені для ведення військової розвідки та інформаційно-аналітичної діяльності; окремі батальйони територіальної оборони зі складу окремих бригад Військ територіальної оборони України; роти територіальної оборони України зі складу окремих батальйонів Військ територіальної оборони України; Загони територіальної оборони та безпеки територіальних громад.

Підрозділи Військ територіальної оборони України складаються з бойових (кінетичних) та небойових (некінетичних) підрозділів.

Керівники органу управління Військами територіальної оборони України користуються щодо підлеглих військовослужбовців дисциплінарною владою командувача виду Збройних Сил України в обсязі, визначеному Дисциплінарним статутом Збройних Сил України.

Керівники органу управління - Командування Військ територіальної оборони України та його заступники призначаються на посаду та звільняються з посади Президентом України за поданням Міністра оборони України.

Функції і повноваження органу управління Командування Військ територіальної оборони України, Командувача Військ територіальної оборони України та його заступників визначаються Положенням про Військами територіальної оборони України.

9. Організаційно-штатна побудова органів військового управління, військових частин (підрозділів) Військ територіальної оборони України розробляється Командуванням Військ територіальної оборони України з урахуванням адміністративно-територіального устрою України та військово-адміністративного поділу території України, у встановленому порядку затверджуються Міністром оборони України.

10. Узагальнена інформація щодо організаційно-штатної побудови окремого підрозділу Військ територіальної оборони України спланованих до розгортання та дислокації у зоні територіальної оборони доводиться до керівника зони територіальної оборони України Командувачем Військ територіальної оборони України.

Стаття 40. Функції Військ територіальної оборони України

1. Функції Військ територіальної оборони України є:

охорона та оборона об'єктів і комунікацій;
участь у захисті об'єктів критичної інфраструктури держави (зон, районів територіальної оборони);

забезпечення умов для надійного функціонування органів державної влади, органів військового управління, життєдіяльності населення, стратегічного (оперативного-тактичного) розгортання військ (сил) та їх передислокацію;

боротьба з диверсійно-розвідувальними силами, іншими озброєними формуваннями агресора (противника) та не передбаченими законами України воєнізованими формуваннями;

організація та здійснення евакуаційних заходів;

участь у ліквідації наслідків бойових дій: аварій (руйнувань) зумовлених застосуванням засобів ураження, терористичними актами та диверсіями;

підтримання правового режиму воєнного та надзвичайного станів;

участь в цивільному захисті та проведенні аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт під час ліквідації наслідків аварій, катастроф;

забезпечення інформаційно-аналітичної діяльності в інтересах підготовки держави до оборони, участь в інформаційній протидії та пропаганді;

участь у національно-патріотичному вихованні громадян – громадському сприянні безпеці та обороні;

участь у заходах адміністративно-поліцейського режиму;

ізоляція зон ведення операцій (бойових дій);

участь у підготовці населення України до оборони держави;

участь в охороні та захисті державного кордону.

2. Війська територіальної оборони України можуть виконувати інші функції, які визначені чинним законодавством України, актами Президента України, Кабінету Міністрів України, та іншими нормативно-правовими актами з питань територіальної оборони.

Стаття 41. Чисельність та формування Військ територіальної оборони України

1. Особовий склад Військ територіальної оборони України складається з військовослужбовців Військ територіальної оборони України, резервістів та військовозобов'язаних, які перебувають у територіальному резерві, військовослужбовців Збройних сил України та інших військових формувань направлених для подальшого проходження військової служби з визначеним терміном, працівників, які уклали трудовий договір.

Призначення на відповідні посади у Військах територіальної оборони України здійснюються в порядку та на умовах, що встановлені Законом України “Про запобігання корупції”.

2. Чисельність Військ територіальної оборони України не включається до чисельності Збройних Сил України.

Гранична чисельність військовослужбовців Військ територіальної оборони України та працівників, які уклали трудовий договір не перевищує 10 000 осіб.

Гранична чисельність резервістів та військовозобов'язаних, які перебувають у територіальному резерві не перевищує 390 000 осіб.

У разі необхідності чисельність Військ територіальної оборони України може бути змінена відповідним законом.

3. Перелік посад, які комплектуються військовослужбовцями, резервістами територіального резерву у Військах територіальної оборони України визначається у відповідності до пунктів п'ятого та шостого цієї статті.

4. Перелік військово-облікових спеціальностей Військ територіальної оборони України визначається Положенням про Війська територіальної оборони України.

5. Призначення на посади, які комплектуються з числа військовослужбовців для проходження військової служби у Військах територіальної оборони України, відбувається відповідно до Закону України "Про військовий обов'язок і військову службу".

6. Призначення на посади, які комплектуються не з числа військовослужбовців територіальної служби, здійснюються відповідно до норм, передбачених Положенням про територіальну військову службу, яке затверджується Указом Президента України.

7. Порядок добору, умови прийняття громадян України у добровільному порядку на службу у територіальному резерві, проходження служби та комплектування ними органів військового управління, військових частин, підрозділів територіальної оборони здійснюється відповідно до Положення про проходження служби у територіальному резерві/Положення про територіальну військову службу.

8. Резервісти територіального резерву, як правило проходять підготовку (збори, стажування, ігри) без відриву від місця роботи у вільний час згідно з відповідним планом підготовки.

9. В особливий період при проведенні мобілізації у порядку визначеному законодавством України для доукомплектування органів військового управління, військових частин (підрозділів) Військ територіальної оборони України на військову службу можуть призиватися резервісти військового

оперативного резерву та військовозобов'язані, які перебувають на військовому обліку.

10. Грошове забезпечення військовослужбовців, оплата праці працівників та резервістів територіального резерву Військ територіальної оборони України визначається нормативно-правовими актами.

Стаття 42. Порядок проходження територіальної військової служби

Порядок проходження територіальної військової служби в Військах територіальної оборони України визначається Положенням про територіальну військову службу, яке затверджується Указом Президента України.

Стаття 43. Присяга

Військовослужбовці, резервісти територіального резерву, які проходять службу в Військах територіальної оборони України, складають військову присягу на вірність Українському народові.

Стаття 44. Умови укладення контракту про проходження служби у Військах територіальної оборони України

1. Для проходження служби за контрактом у Військах територіальної оборони України з додержанням умов, передбачених цим Законом, Положенням про Війська територіальної оборони України приймаються громадяни України, які пройшли відповідний відбір та визнані придатними для військової служби у Військах територіальної оборони України:

громадяни, які не мають військових звань – на службу на посади рядового, а сержантського, старшинського складу за умови проходження відповідного курсу підготовки;

військовозобов'язані, які не мають військових звань офіцерського складу – на службу на посадах рядового, сержантського та старшинського складу, а за умови проходження відповідного курсу підготовки на посади офіцерського складу;

військовозобов'язані з вищою освітою, які не мають військових звань офіцерського складу – на службу на посадах рядового, сержантського, офіцерського складу за умови попереднього проходження відповідного курсу підготовки;

військовозобов'язані, які мають офіцерські звання – на службу на посадах офіцерського складу.

2. Громадяни, які приймаються на службу до Військ територіальної оборони України, проходять обов'язковий військово-медичну експертизу.

Граничний вік проходження служби у Військах територіальної оборони України 60 років. Допускається прийняття на службу до Військ територіальної оборони України в громадяни понад граничний вік за окремим рішенням командира бригади (окремого батальйону).

3. Допускається прийняття громадян України на військову службу територіальної оборони незалежно від віку перебування в запасі Збройних Сил України, Служби безпеки України, Служби зовнішньої розвідки України та без обмежень придатності за станом здоров'я.

4. Контракт – письмова строкова угода, що укладається між громадянином і державою, від імені якої виступає командир Військової частини Військ територіальної оборони України, для встановлення правових відносин між сторонами під час проходження територіальної військової служби;

5. Військовослужбовці, резервісти територіального резерву, які проходять службу у Військах територіальної оборони України за контрактом, у разі закінчення строку контракту мають право укласти новий контракт про проходження служби у Військах територіальної оборони України.

6. Форма, порядок і правила укладення контракту, припинення (розірвання) та наслідки припинення (розірвання) контракту визначаються Положенням про Війська територіальної оборони України та нормативно-правовими актами України.

Стаття 45. Види та строк дії контрактів

1. Прийняття громадянин на службу у Військах територіальної оборони України здійснюється на підставі укладеного контракту про проходження служби у Військах територіальної оборони України.

2. Види контрактів:

контракт осіб рядового, сержантського та старшинського складу;

контракт осіб офіцерського складу;

контракт про проходження громадянином служби у військовому резерві для комплектування військових частин, підрозділів територіальної оборони;

угода учасника Загону територіальної оборони та безпеки громад.

Строк дії контракту: від трьох років до п'яти років.

Стаття 46. Соціальні, фінансові гарантії та мотиваційні чинники до проходження військової служби в Військах територіальної оборони України

1. Державне забезпечення соціальних та фінансових гарантії військовослужбовцям, резервістам територіального резерву, які проходять військову службу у Військах територіальної оборони України.

Держава забезпечує соціальний і правовий захист військовослужбовців, резервістів територіального резерву, проходять військову службу у Військах територіальної оборони України та членів їх сімей, працівників Військ територіальної оборони України, а також членів сімей військовослужбовців, резервістів та військовозобов'язаних, які загинули (померли), зникли безвісти, стали особами з інвалідністю під час виконання службових обов'язків або постраждали у полоні в ході бойових дій (війни), в умовах надзвичайного стану чи під час виконання службових обов'язків за межами України.

Соціальний і правовий захист військовослужбовців, резервістів, які виконують обов'язки служби у територіальному резерві, які проходять військову службу у Військах територіальної оборони України та членів їх сімей здійснюється відповідно до Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» та інших нормативно-правових актів.

Соціальний захист працівників Військ територіальної оборони забезпечується відповідно до законодавства про працю, про державну службу, інших нормативно-правових актів.

2. До мотиваційних чинників проходження військової служби у Військах територіальної оборони України включаються:

можливість отримати професію подвійного призначення за рахунок держави;

забезпечення військовою формою одягу та індивідуальним екіпіруванням згідно штатної посади;

безоплатна видача дозволу на зберігання та носіння (реєстрація, перереєстрація) зброї;

пільгове кредитування на придбання зброї та екіпірування;

пільговий доступ до об'єктів призначених для підготовки (тирів та інших об'єктів);

обов'язкове страхування за рахунок держави життя і здоров'я військовослужбовців Військ територіальної оборони України та резервістів територіального резерву під час виконання завдань територіальної оборони України;

пільги при вступі до будь-яких державних та недержавних навчальних закладів України під час проходження служби у Військах територіальної оборони України;

знижки на комунальні послуги та житлово-побутові пільги (за рішенням органів місцевого самоврядування);

при наявності контракту про проходження громадянином служби у військовому резерві для комплектування військових частин, підрозділів територіальної оборони має додаткову перевагу при вступі на державну службу;

підписання контракту на проходження служби у Військах територіальної оборони України терміном на п'ять років відповідає проходженню строкової військової служби;

фінансова компенсація для резервістів територіального резерву за період виконання обов'язків служби;

податкові пільги відповідно до рішень Кабінету Міністрів України та/або місцевих органів виконавчої влади;

додаткові дні до відпустки відповідно до чинного законодавства та/або рішень Кабінету Міністрів України;

система державних і відомчих відзнак та нагород.

За резервістами територіального резерву, які проходять військову службу у Військах територіальної оборони України під час проходження підготовки з відривом від виробництва, на увесь час підготовки (зборів, стажування, ігор), включаючи час проїзду до місця підготовки та у зворотному напрямку, зберігаються місце роботи, займані посада та середній заробіток на підприємстві, в установі, організації, незалежно від підпорядкування і форм власності.

Резервісти, які на день призову не працюють, фізичні особи-підприємці, особи, які провадять незалежну професійну діяльність та члени фермерського господарства, якщо вони не належать до осіб, які підлягають страхуванню на інших підставах на весь період підготовки (зборів, стажування, ігор), урахуовуючи час проїзду до місця їх проведення і назад, виплачується грошове заохочення в розмірі одного розміру мінімальної заробітної плати, установленої законом на момент такої виплати.

Витрати, пов'язані з наймом житла на період підготовки резервісті територіального резерву, які проходять військову службу у Військах територіальної оборони, оплатою вартості проїзду до місця навчання (зборів, стажування, ігор), і назад, а також виплатою середнього заробітку за основним місцем роботи, здійснюються за рахунок коштів у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Порядок забезпечення соціальних, фінансових гарантій та мотиваційних чинників військовослужбовцям, резервістам територіального резерву, які проходять військову службу у Військах територіальної оборони України розробляє та затверджує Кабінет Міністрів України.

Стаття 47. Правовий статус військовослужбовців, резервістів, військовозобов'язаних територіального резерву Військ територіальної оборони України

1. На військовослужбовців, резервістів, військовозобов'язаних територіального резерву Військ територіальної оборони України, під час підготовки, зборів та виконання покладених службових обов'язків та завдань територіальної оборони України, поширюється статус військовослужбовців Збройних Сил України.

Стаття 48. Зброя та військове спорядження військовослужбовців, резервістів територіального резерву Військ територіальної оборони України

1. Індивідуальна зброя військовослужбовців та резервістів, які проходять службу у Військах територіальної оборони, а також колективна зброя військових частин (підрозділів) Військ територіальної оборони України та боєкомплекти до них зберігаються у визначених, обладнаних приміщеннях, в шафах (сейфах) на території пунктів постійної дислокації частин (підрозділів) Військ територіальної оборони України та/або визначених місцях зберігання.

2. Військовослужбовці та резервісти Військ територіальної оборони України, які мають вислугу років не менше одного року у Військах територіальної оборони України, не мають дисциплінарних стягнень, адміністративних правопорушень, здали передбачені нормативи з фахової підготовки та пройшли спеціальну перевірку, порядок проведення якої визначення у Положення про проходження служби у територіальному резерві, отримують право на зберігання індивідуальної зброї та боєкомплекту до неї за місцем проживання.

3. Зберігання індивідуальної зброї та боєкомплекту до неї за місцем проживання організовується згідно з чинним законодавством України та нормативно-правовими актами, які встановлюють порядок зберігання зброї та регламентують обіг цивільної довгоствольної нарізної зброї.

Стаття 49. Дислокація Військ територіальної оборони України

1. Органи військового управління, військові частини (підрозділи) Військ територіальної оборони України дислокуються на території держави відповідно до Плану їх дислокації.

Командувач Військ територіальної оборони України організовує розроблення Плану дислокації Військ територіальної оборони України, який

узгоджується з Генеральним штабом Збройних сил України та Головним цивільно-військовим органом територіальної оборони України.

Для розміщення Військ територіальної оборони України, підготовки населення України в межах відповідних зон (районів) використовуються житлові, складські, навчальні та інші фонди складових сектору безпеки і оборони, громадських організацій, комунальних підприємств України та об'єкти приватної форми власності у порядку передачі такого майна у тимчасове користування.

2. Для створення і забезпечення життєдіяльності пунктів постійної дислокації військових частин та підрозділів Військ територіальної оборони України, проведення навчань та створення навчальних об'єктів у відповідній зоні (районі) здійснюються заходи відповідно до нормативно-правових актів щодо виділення (передачі, закріплення) земель та об'єктів органами місцевого самоврядування.

Контроль за забезпеченням життєдіяльності військових частин та підрозділів Військ територіальної оборони України покладається на Командування Військ територіальної оборони України та Головний цивільно-військовий орган територіальної оборони України.

Відповідальність за здійснення заходів із забезпеченням життєдіяльності військових частин та підрозділів Військ територіальної оборони України покладається на керівників зон (районів) територіальної оборони.

3. Передислокація військових частин та підрозділів Військ територіальної оборони України за територіальні межі відповідних зон територіальної оборони України допускається у випадку передачі військової частини (підрозділу) в розпорядження Штабу операцій об'єднаних сил у зв'язку з переміщенням зони ведення бойових дій на іншу територію.

РОЗДІЛ V. ЗАГІН ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ОБОРОНИ ТА БЕЗПЕКИ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

Стаття 50. Загін територіальної оборони та безпеки територіальної громади

1. Склад Загону територіальної оборони та безпеки територіальної громади формується на добровільних засадах з цивільних громадян, які проживають на території територіальної громади.

2. Загін територіальної оборони та безпеки територіальної громади діє відповідно до цього Закону та Положення про Загони територіальної оборони та безпеки територіальної громади на території територіальної громади.

3. Загін територіальної оборони та безпеки територіальної громади в мирний час та в особливий період безпосередньо підпорядковується командирю частини (підрозділу) Військ територіальної оборони України.

4. Командир частини (підрозділу) Військ територіальної оборони України контролює та скеровує дії Загону територіальної оборони та безпеки територіальної громади.

5. У випадку оголошення мобілізації члени Загону територіальної оборони та безпеки територіальної громади не звільняються від призову в порядку, передбаченому Законами України “Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію” та “Про військовий обов’язок та військову службу”.

6. У випадку введення в дію Плану (Протоколу) територіальної оборони України особовий склад Загону територіальної оборони та безпеки територіальної громади приступає до виконання визначених завдань згідно з функціональних обов’язків.

Стаття 51. Права та обов'язки громадян України, які входять до складу та проходять підготовку до служби в Загоні територіальної оборони та безпеки територіальної громади

1. Під час виконання завдань територіальної оборони України, громадяни України, які входять до складу Загону територіальної оборони та безпеки територіальної громади, користуються правами, обов’язками, пільгами та соціальними гарантіями, якими наділені військовослужбовці Військ територіальної оборони України.

2. Порядок проходження громадянами України служби у Загоні територіальної оборони та безпеки територіальної громади, їх права та обов’язки як добровольців визначаються цим Законом та іншими чинними законодавчими і підзаконними нормативно-правовими актами України.

3. Громадяни України, вступаючи на службу до складу Загону територіальної оборони та безпеки територіальної громади підписують Угоду та особисто складають присягу на вірність Українському народові і скріплюють її власноручним підписом. Іноземці або особи без громадянства, які вступають на службу до складу Загону територіальної оборони та безпеки

територіальної громади, дають офіційне письмове зобов'язання неухильно дотримуватися Конституції та законів України, сумлінно виконувати обов'язки служби у складі Загону територіальної оборони та безпеки територіальної громади.

4. Забороняється використання відзнак, шрифтів, форми, іншої зареєстрованої символіки Загону територіальної оборони та безпеки територіальної громади фізичними або юридичними особами та для цілей, не пов'язаних з діяльністю Загону територіальної оборони та безпеки територіальної громади.

5. Проходження навчання (зборів, стажування, ігор) з підготовки до виконання завдань у Загоні територіальної оборони та безпеки територіальної громади громадянами, які входять до складу вказаних загонів, є обов'язковими.

6. Права та обов'язки членів Загону територіальної оборони та безпеки територіальної громади під час проходження навчання (зборів, стажування, ігор) та під час виконання ними обов'язків служби встановлюються цим Законом та іншими нормативно-правовими актами. На громадян, які входять до складу Загону територіальної оборони та безпеки територіальної громади поширюється дія статутів Збройних Сил України.

Стаття 52. Соціальні, фінансові гарантії та мотиваційні чинники членів Загону територіальної оборони та безпеки територіальної громади

1. До соціальних, фінансових гарантії для членів Загону територіальної оборони та безпеки територіальної громади включаються:

під час навчальних зборів (стажування, ігор), передбачених програмами підготовки, на громадян України, які входять до складу вказаного Загону територіальної оборони та безпеки територіальної громади, поширюються права та обов'язки, встановлені актами законодавства для військовозобов'язаних, призваних на збори.

за членами Загону територіальної оборони та безпеки територіальної громади, які проходять підготовку з відривом від виробництва, на увесь час підготовки (зборів, стажування, ігор), включаючи час проїзду до місця підготовки та у зворотному напрямку, зберігаються місце роботи, займані посада та середній заробіток на підприємстві, в установі, організації, незалежно від підпорядкування і форм власності.

витрати, пов'язані з наймом житла на період підготовки громадян, оплатою вартості проїзду до місця навчання (зборів, стажування, ігор), і назад,

а також виплатою середнього заробітку за основним місцем роботи, здійснюються за рахунок коштів у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

2. До мотиваційні чинників для членів Загону територіальної оборони та безпеки територіальної громади включаються:

можливість отримати професію подвійного призначення;
пільгове кредитування на придбання зброї та екіпірування;
пільговий доступ до об'єктів призначених для підготовки (тирів та інших об'єктів);
система пільг (за рішенням органів місцевого самоврядування);
система державних і відомчих відзнак та нагород;
обов'язкове страхування за рахунок держави життя і здоров'я під час виконання завдань за призначенням.

3. На добровольців на час проходження зборів та проведення спеціальної підготовки, а також на час залучення їх до виконання завдань поширюються гарантії соціального захисту і правового захисту, що встановлені для військовослужбовців Законом України "Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей".

Стаття 53. Функції Загону територіальної оборони та безпеки територіальної громади

1. Загін територіальної оборони та безпеки територіальної громади здійснюють:

підготовку до виконання завдань за призначенням у територіальній обороні України;

здійснення заходів щодо підтримки суспільного порядку і безпеки територіальної громади;

заходи щодо допомоги і захисту населення під час проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт, ліквідації наслідків аварій, катастроф тощо, під управлінням бригади (підрозділу) Військ територіальної оборони України;

заходи в інтересах підрозділів бригади (підрозділу) Військ територіальної оборони України;

участь у національно-патріотичному вихованні громадян, громадському сприянні безпеці та обороні;

участь у заходах з підготовки населення України до оборони держави.

Стаття 54. Управління Загоном територіальної оборони та безпеки територіальної громади

1. Загін територіальної оборони та безпеки територіальної громади виконує завдання під управлінням командира військової частини (підрозділу) Військ територіальної оборони України за територіальним принципом.

2. Командир Загону територіальної оборони та безпеки територіальної громади призначається Командиром бригади Військ територіальної оборони України за поданням штабу військової частини (підрозділу) Військ територіальної оборони України згідно вимог зазначених у Положенні про Загони територіальної та безпеки територіальної громади.

3. Обрання кандидата на зайняття посади командира Загону територіальної оборони та безпеки територіальної громади проводиться відповідно до вимог Положення про Загони територіальної оборони та безпеки громад.

Стаття 55. Чисельність та штат Загону територіальної оборони та безпеки територіальної громади

1. Чисельність та особовий склад Загону територіальної оборони та безпеки територіальної громади в межах однієї територіальної громади за поданням штабу зони (району) узгоджується з керівником зони (району) територіальної оборони України, узгоджується з Командувачем Військ територіальної оборони України і затверджується Командиром бригади Військ територіальної оборони України.

2. Комплектування Загону територіальної оборони та безпеки територіальної громади особовим складом відбувається на добровільних засадах та у відповідності умовам та обов'язкам згідно Угоди та цього Закону.

РОЗДІЛ VI.

ЛОГІСТИЧНЕ (МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ) ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ОБОРОНИ УКРАЇНИ

Стаття 57. Логістичне (матеріально-технічне) забезпечення територіальної оборони України

1. Забезпечення Військ територіальної оборони України, органів військового управління Військ територіальної оборони України, а також

правоохоронних органів, державних органів спеціального призначення з правоохоронними функціями, які залучаються до виконання завдань територіальної оборони зброєю та боеприпасами, матеріально-технічними засобами, спеціальною технікою, іншим майном, а також квартирно-експлуатаційним, медичним, іншим забезпеченням здійснюється Міністерством оборони України через Війська територіальної оборони України, суб'єктами територіальної оборони України за нормами та в порядку, встановленому Державним бюджетом України та чинним законодавством України.

2. Забезпечення Військ територіальної оборони України спеціальною та автомобільною технікою в мирний час здійснюється за нормами, що визначаються Міністерством оборони України, в особливий період – Збройними Силами України.

3. Забезпечення інших суб'єктів територіальної оборони України спеціальною та автомобільною технікою в мирний час та в особливий період здійснюється за нормами, що визначені керівниками таких суб'єктів територіальної оборони України.

4. Рада міністрів Автономної Республіки Крим, місцеві державні адміністрації та органи місцевого самоврядування забезпечують місцеві підрозділи Військ територіальної оборони України територією, приміщеннями, об'єктами навчально-матеріальної бази, транспортними засобами, засобами зв'язку, продовольством, паливо-мастильними матеріалами, комунальними послугами, пов'язаними з організацією життєдіяльності військових частин, підрозділів та їх бойовою підготовкою відповідно до встановлених норм.

5. Забезпечення Військ територіальної оборони України, суб'єктів територіальної оборони України може проводитися підприємствами Міністерства оборони України, Державним концерном “Укроборонпром” та державними підприємствами оборонно-промислового комплексу, в тому числі казенними підприємствами, які включені до складу Державного концерну “Укроборонпром”, а також за окремими угодами, у тому числі із закордонними організаціями, а також підприємствами оборонно-промислового комплексу приватної форми власності за умов додержання норм і правил, визначених чинним законодавством України.

6. Забезпечення Загону територіальної оборони та безпеки територіальної громади матеріально-технічними засобами, засобами зв'язку, медичними, житловими, навчальними і складськими приміщеннями, технікою тощо

здійснюють органи місцевого самоврядування за рахунок місцевого бюджету та бюджетів об'єднаних територіальних громад. У випадку введення особливого періоду чи оголошення воєнного стану за наказом Командувача Військ територіальної оборони України Загін територіальної оборони та безпеки територіальної громади забезпечується зброєю, спеціальними засобами та засобами захисту за рахунок Військ територіальної оборони України за окремим планом та рішенням.

7. Матеріально-технічне забезпечення підрозділів Військ територіальної оборони України та Загону територіальної оборони та безпеки територіальної громади для виконання завдань з ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій техногенного або природного походження покладається на місцеві органи виконавчої влади відповідно до норм Державної служби з надзвичайних ситуацій.

8. Матеріально-технічне, медичне та продовольче забезпечення підрозділів, інших військових формувань, правоохоронних органів, державних органів спеціального призначення з правоохоронними функціями, які залучаються до виконання завдань територіальної оборони, навчань, тренувань тощо здійснюється Міністерством оборони України та Військами територіальної оборони України з подальшим обов'язковим міжвідомчим розрахунком.

РОЗДІЛ VII. ПІДГОТОВКА ГРОМАДЯН, ОСОБОВОГО СКЛАДУ ВІЙСЬКОВИХ ЧАСТИН (ПІДРОЗДІЛІВ) ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ОБОРОНИ ДО ОБОРОНИ ДЕРЖАВИ

Стаття 58. Підготовка громадян, особового складу військових частин (підрозділів) територіальної оборони до оборони держави

1. Загальні засади та принципи підготовки громадян, особового складу військових частин (підрозділів) територіальної оборони до оборони держави:

Підготовка громадян здійснюється в мирний час на добровільних засадах, незалежно від політичних та інших вподобань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання.

Початкова підготовка громадян здійснюється з метою ознайомлення громадян з місцем і роллю громадянина в системі територіальної оборони України, метою, способом, шляхами реалізації завдань територіальної оборони України і є обов'язковою.

Поглиблена підготовка громадян передбачає добровільне набуття громадянином необхідної компетенції в сфері безпеки і оборони держави.

2. Підготовку громадян, Військ територіальної оборони України, сил і засобів сектору безпеки і оборони здійснюється за напрямками у віковому діапазоні від 18 до 60 років. Організація усіх видів підготовки покладається на відповідного керівника зони (району) територіальної оборони України із залученням усіх суб'єктів територіальної оборони України. Всі суб'єкти територіальної оборони України в межах своїх повноважень зобов'язані приймати участь у підготовці.

3. Базова військова підготовка здійснюється за регіональним принципом, у навчальних підрозділах територіальної оборони з використанням навчально-матеріальної бази військових частин, інших складових сектору безпеки і оборони, громадських організацій, державних та комунальних підприємств.

Періодичність і зміст предметів навчання визначається в Положенні про організацію та порядок проведення заходів щодо підготовки громадян до оборони держави.

4. Підготовка, перепідготовка і підвищення кваліфікації особового складу Військ територіальної оборони України проводяться у навчальних центрах, навчальних закладах Міністерства оборони України, Збройних сил України та інших навчальних закладах України, в місцевих ресурсних центрах громадського сприяння безпеці і обороні, у місцях, які на праві власності або володіння або користування належать Акредитованим громадським об'єднанням, на ділянках місцевості і об'єктах в зоні відповідальності підрозділу, об'єктах навчально-матеріальної бази Військ територіальної оборони України, центрах підготовки інших форм власності здійснюється шляхом індивідуальної і колективної підготовки.

Проведення підготовки передбачає в тому числі практичне виконання в зонах (районах) (місцях, реальних об'єктах) відповідальності навчальних завдань із залученням сил територіальної оборони України, сил та засобів органів місцевого самоврядування, підрозділів об'єднаних територіальних громад, складових сектору безпеки і оборони, акредитованих громадських організацій, державних та комунальних підприємств.

РОЗДІЛ VIII. УЧАСТЬ ГРОМАДСЬКИХ ОБ'ЄДНАНЬ В ТЕРИТОРІАЛЬНІЙ ОБОРОНІ

Стаття 59. Участь громадських об'єднань в територіальній обороні України

1. Брати участь в територіальній обороні України та підготовці населення до оборони держави мають право виключно Акредитовані громадські об'єднання - будь-які громадські об'єднання, які створені та здійснюють свою діяльність відповідно до Закону України "Про громадські об'єднання", та шляхом проходження спеціальної процедури визначеної Головним цивільно-військовим органом територіальної оборони, отримали статус Акредитованого громадського об'єднання.

2. Набуття акредитованого статусу громадським об'єднанням та порядок ведення Реєстру акредитованих громадських об'єднань здійснюється відповідно до спеціальної процедури та порядку розробленому Головним цивільно-військовим органом територіальної оборони, що затверджується Кабінетом Міністрів України.

3. Акредитовані громадські об'єднання отримують право брати участь у територіальній обороні України та підготовці населення до оборони у співпраці зі Штабами зон (районів) територіальної оборони, шляхом укладання Угоди між Штабами зон (районів) територіальної оборони та Акредитованим громадським об'єднанням.

4. Члени акредитованого громадського об'єднання мають права, обов'язки та несуть відповідальність визначену цим Законом та Угодою.

5. Членство в акредитованому громадському об'єднанні не звільняє громадян від виконання військового обов'язку.

РОЗДІЛ ІХ. РОЗВИТОК ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ОБОРОНИ УКРАЇНИ

Стаття 61. Розвиток територіальної оборони України

Розвиток територіальної оборони України

1. Реалізацію положень цього Закону здійснити в два етапи, протягом п'яти років, шляхом виконання комплексу заходів всебічного удосконалення існуючої моделі територіальної оборони України.

2. Зміст етапів, тривалість їх реалізації визначається у Державній програмі розвитку територіальної оборони України.

РОЗДІЛ Х.
ЗАКЛЮЧНІ І ПЕРЕХІДНІ ПОЛОЖЕННЯ
(будуть приведені у відповідність до остаточної редакції, яка буде погоджена для реєстрації)

1. Цей Закон набирає чинності з дня наступного за днем його опублікування.

2. Внести зміни до таких законодавчих актів України:

1). У Законі України “Про оборону України” (Відомості Верховної Ради України, 2000 р., № 49, ст. 420; 2003 р., № 27, ст. 209; 2004 р., № 2, ст. 8; 2006 р., № 26, ст. 215; 2009 р., № 19, ст. 258; 2013 р., № 38, ст. 499; 2014 р., № 25, ст. 890):

а) частину третю статті 2 викласти в такій редакції:

“Для організації оборони держави Президент України за поданням Кабінету Міністрів України затверджує структуру плану оборони України, план оборони України та військово-адміністративний поділ території України на військово-сухопутні, військово-морські та військово-повітряні зони (райони), який є обов’язковим до врахування під час визначення меж зон (ділянок) відповідальності регіональних (територіальних, міжрегіональних, міжтериторіальних) органів управління інших військових формувань, утворених відповідно до законів України та відповідних правоохоронних (спеціальних) органів. Порядок розроблення плану оборони України визначається Кабінетом Міністрів України”;

б) у частині першій статті 3:

в абзаці 10 після слів “цивільного захисту в особливий період” доповнити словами “та під час дії правового режиму воєнного стану”;

в абзаці 13 після слів “а також населення до дій в особливий період” доповнити словами “та під час дії правового режиму воєнного стану”;

в) в абзаці 9 частини першої статті 9 після слів “з мобілізаційної підготовки та мобілізації,” доповнити словами “територіальної оборони”;

г) статтю 18 викласти у такій редакції:

“Територіальна оборона України організовується та здійснюється відповідно до Закону України “Про територіальну оборону України”, з урахуванням особливостей, визначених законодавством про оборону, мобілізацію та правовий режим воєнного стану.”;

г) у тексті Закону слова “громадський порядок” в усіх відмінках замінити словами “громадська безпека і порядок” у відповідному відмінку.

2). У Законі України “Про національну безпеку України” (Відомості Верховної Ради України, 2018 р., № 31, ст. 241):

а). пункт 18 частини 1 статті 1 після слів “військові формування” доповнити словами “Війська територіальної оборони України”.

3). У Законі України “Про Національну поліцію” (Відомості Верховної Ради України, 2015 р., № 40 – 41, ст. 378):

а) підпункт 24 пункту 1 статті 23 викласти у такій редакції:

“24) приймає участь у забезпеченні та здійсненні заходів правового режиму воєнного або надзвичайного стану, зони надзвичайної екологічної ситуації у разі їх введення на всій території України або в окремій місцевості;”;

б) статтю 24 доповнити пунктами такого змісту:

“2. У разі виникнення загрози державному суверенітету України та її територіальній цілісності органи та підрозділи, що входять до системи поліції, приймають участь у відсічі збройної агресії проти України, виконанні завдань територіальної оборони, забезпеченні та здійсненні заходів правового режиму воєнного стану у разі його оголошення на всій території України або в окремій місцевості.

3. У ході забезпечення та здійснення заходів правового режиму воєнного стану у разі його оголошення на всій території України або в окремій місцевості, виконання завдань територіальної оборони органи та підрозділи, що входять до системи поліції та дислокуються в межах Автономної Республіки Крим та Севастополя, області, міста Києві, підпорядковуються відповідному начальнику Головного управління Національної поліції в Автономній Республіці Крим та Севастополі, області, місті Києві”;

в) у тексті Закону слова “публічний порядок” в усіх відмінках замінити словами “громадська безпека і порядок” у відповідному відмінку.

4). Законі України “Про місцеве самоврядування в Україні” (Відомості Верховної Ради України, 1997, № 24, ст. 170; 2001, № 32, ст. 172; 2013, № 41, ст. 551):

а) у статті 36:

у пункті третьому після слів “мобілізаційною підготовкою та цивільним захистом,” доповнити словами “підготовкою і виконанням завдань територіальної оборони”;

пункт восьмий викласти у такій редакції “здійснення заходів щодо підготовки населення до оборони держави”;

доповнити новими пунктами:

“вирішення відповідно до законодавства питань щодо надання соціального захисту, пільг і допомоги, пов’язаних з проходженням громадянами України служби у Військах територіальної оборони України”;

“підготовка і подання на затвердження цільових місцевих програм підготовки територіальної оборони та підготовки населення до оборони держави, організація їх виконання”;

б) у підпункті сьомому пункту а) частини першої статті 38 слова “техногенного та природного характеру” виключити;

в) у статті 43:

у пункті 16) після слів “культурного розвитку” доповнити словами “, підготовки територіальної оборони та населення до оборони держави”;

доповнити новими пунктами:

“вирішення відповідно до законодавства питань щодо надання соціального захисту, пільг і допомоги, пов’язаних з проходженням громадянами України служби у Військах територіальної оборони України”;

“здійснення заходів щодо підготовки населення до оборони держави в межах відповідної адміністративно-територіальної одиниці”;

“забезпечує проведення заходів щодо популяризації служби у Військах територіальної оборони України”;

г) у тексті Закону слова “громадський порядок” в усіх відмінках замінити словами “громадська безпека і порядок” у відповідному відмінку.

5). У Законі України “Про правовий режим воєнного стану” (Відомості Верховної Ради України, 2015, № 28, ст. 250; 2015, № 52, ст. 482; 2016, №31, ст. 546;):

а) абзац 2 частини першої статті 3 викласти в такій редакції:

“Генеральний штаб Збройних Сил України, Командування об’єднаннях сил Збройних Сил України, командування видів Збройних Сил України, командування Сил спеціальних операцій Збройних Сил України, командування Десантно-штурмових військ Збройних Сил України, командування територіальної оборони Збройних Сил України, управління оперативних командувань (регіональні управління територіальної оборони), командування з’єднань та військових частин Збройних Сил України;”;

б) у статті 8:

у частині першій:

підпункт 1 викласти в такій редакції:

“встановлювати (посилювати) охорону об’єктів державного значення, об’єктів державного значення національної транспортної системи України та об’єктів, що забезпечують життєдіяльність населення, і введення особливого режиму їх роботи. Порядок встановлення (посилення) охорони таких об’єктів та їх перелік, що із введенням воєнного стану підлягають охороні, а також порядок особливого режиму їх роботи затверджується Кабінетом Міністрів України”;

у підпункті 5 після слів “запроваджувати” доповнити словами “у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України”;

у підпункті 6 після слів “встановлювати: доповнити словами “у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України”;

у підпункті 7 після слів “перевіряти” доповнити словами “у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України”;

у підпункті 8 після слів “забороняти” доповнити словами “у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України”;

у підпункті 10 після слів “встановлювати” доповнити словами “у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України”;

у підпункті 11 після слів “регулювати” доповнити словами “у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України”;

у підпункті 12 після слів “правового режиму воєнного стану” доповнити словами “у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України”;

у підпункті 13 після слів “забороняти” доповнити словами “у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України”;

у підпункті 15 після слів “вилучати” доповнити словами “у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України”;

підпункт 17 виключити;

у підпункті 20 після слів “запроваджувати у разі необхідності” доповнити словами “у порядку визначеному Кабінетом Міністрів України”;

у підпункті 21 після слів “усувати” доповнити словами “у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України”;

підпункт 23 виключити;

у підпункті 24 після слів “здійснювати” доповнити словами “у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України”;

частину третю виключити.

в) після статті 12 доповнити новою статтею 12¹ такого змісту:

“Стаття 12¹ Діяльність Кабінету Міністрів України в умовах воєнного стану Кабінет Міністрів України в разі введення воєнного стану в Україні або окремих її місцевостях:

працює відповідно до Регламенту Кабінету Міністрів України в умовах воєнного стану;

затверджує План запровадження та забезпечення заходів правового режиму воєнного стану в окремих місцевостях України з урахуванням загроз та особливостей конкретної ситуації, яка склалася;

організовує та забезпечує керівництво міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади в умовах воєнного стану.”;

г) частину другу статті 15 доповнити новим пунктом такого змісту:

“43) прийняття рішень про заборону торгівлі зброєю, сильнодіючими хімічними і отруйними речовинами, а також алкогольними напоями та речовинами, виробленими на спиртовій основі.”;

г) частину третю статті 15 доповнити новим пунктом такого змісту:

“11) прийняття рішень про заборону торгівлі зброєю, сильнодіючими хімічними і отруйними речовинами, а також алкогольними напоями та речовинами, виробленими на спиртовій основі.”;

д) у тексті Закону слова “начальник Генерального штабу – Головнокомандувач Збройних Сил України” в усіх відмінках замінити словами “Головнокомандувач Збройних Сил України” у відповідних відмінках.

б). Статтю 4 Закону України “Про Збройні Сили України” (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992, № 9, ст.108, із подальшими змінами) доповнити частиною третьою такого змісту:

“Чисельність Військ територіальної оборони України затверджується Верховною Радою України.”;

7). У Законі України “Про військовий обов’язок і військову службу” (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992, № 27, ст.385, із подальшими змінами):

а) частину четверту статті 2 після абзацу першого доповнити новим абзацом такого змісту:

“Порядок проходження територіальної військової служби, права та обов’язки військовослужбовців Військ територіальної оборони України, Загону територіальної оборони та безпеки територіальної громади, а також громадян і громадських об’єднань, які на добровільних засадах беруть участь у територіальній обороні України визначаються Законом України “Про

територіальну оборону України”, Положеннями про територіальну військову службу, про Війська територіальної оборони України, про Загони територіальної оборони та безпеки територіальних громад, що затверджуються Указом Президента України, та іншими нормативно-правовими актами з питань територіальної військової служби”.

б) частину шосту статті 2 після абзацу восьмого доповнити новим абзацом такого змісту: “територіальна військова служба”;

8). Частину другу статті 4 Закону України “Про громадські об’єднання” (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2013, № 1, ст.1, з подальшими змінами) викласти в наступній редакції:

“Громадські об’єднання не можуть мати воєнізованих формувань, крім випадків, передбачених Законом України “Про територіальну оборону України.”.

3. Генеральному штабу Збройних Сил України у шестимісячний строк після набрання чинності цим Законом внести зміни в перелік військово-облікових спеціальностей і штатних посад рядового, сержантського і старшинського складу і тарифних переліків посад вищезазначених військовослужбовців та визначити порядок ведення військового обліку осіб, які мають досвід проходження служби в територіальній обороні України.

4. Кабінету Міністрів України у шестимісячний строк після набрання чинності цим Законом:

подати Верховній Раді України пропозиції щодо внесення змін до законів України, що впливають з цього Закону;

забезпечити прийняття нормативно – правових актів, необхідних для реалізації цього Закону;

привести свої нормативно-правові акти у відповідність із Конституцією України та цим Законом;

забезпечити перегляд та скасування міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади їх нормативно-правових актів, що суперечать цьому Закону.

**Голова
Верховної Ради України**

СЕДО ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Підписувач: ШАРАСЬКІН АНДРІЙ АНДРІЙОВИЧ
Сертифікат: 2B6C7DF9A3891DA10400000F6563A00AE3AD001
Дійсний до: 18.11.2021 23:59:59

Апарат Верховної Ради України
№ 437д9/12-2020/242683 від 16.12.2020

295904